

SIIRTOLAISUUS

MIGRATION

1/2018

1. DIASPORA
2. TORREVIEJAN ELÄKELÄISET
3. IN MEMORIAM ILKKA MÄKELÄ &
ARNO TANNER

SIIRTOLAISUUS MIGRATION

44. vuosikerta / Volume 44
ISSN 0355-3779 (painettu)
ISSN 1799-6406 (verkkójulkaisu)

Päätoimittaja / Editor-in-Chief
Tuomas Martikainen

Toimitussihteeri / Editorial Assistant
Kirsi Sainio

Toimittajat / Editors
Elli Heikkilä
Marja Tiilikainen
Miika Tervonen

Taitto / Layout
Kirsi Sainio

Julkaisija / Publisher
Siirtolaisuusinstituutti
Migration Institute of Finland

Tilaushinta / Subscriptions
4 numeroa / nummer / issues
20 € / vuosi / år / year

Painopaikka / Print
Painosalama Oy

Yksittäisten kirjoittajien mielipiteet
ovat heidän omiaan.

SISÄLTÖ

3
5
10
13
16
18
20
24
26
28
33
37
40
41
42

TUOMAS MARTIKAINEN

Maailma liikkuu

IDIL OSMAN

Media, Diaspora and the
Transnationalisation of Conflict

OUTI HAKKARAINEN

Kestävä rauha Somaliaan – Mikä on
diasporan rooli?

ÉLISE FÉRON

Diasporas and conflicts:
Dangerous liaisons?

SEYEDEH AKHGAR KABOLI

Images of the future of young

KATRIINA SIIVONEN

Kompleksisen liikkuvuuden
hallintaa

ANTTI WALLIN

Torre viejan suomalaiseläkeläisten elämää

KOLUMNI:

PASI SAUKKONEN

TELLERVO LAHTI

Suomen Siirtolaisuusmuseon kuulumisia

KIRJA-ARVIOT

EERO SORILA

Rokansaaresta Amerikkaan

TAPAHTUMIA

HENKILÖSTÖUUTISIA

IN MEMORIAM

Ilkka Mäkelä

IN MEMORIAM

Arno Tanner

Siirtolaisuusinstituutti
Migrationsinstitutet
Migration Institute of Finland
Eerikinkatu 34, 20100 Turku
Finland

Puh. / Tel.
+ 358 2 2840 440
kirsi.sainio@utu.fi
siirtolaisuusinstituutti.fi
migrationinstitute.fi

PÄÄKIRJOITUS

Tuomas Martikainen

Toimitusjohtaja, FT, dosentti
Siirtolaisuusinstituutti

Maailma liikkuu

Avainsanat: kansainvälisyys, muuttoliikkeet, diaspora.

Maailmassa arvioitiin olevan 258 miljoonaa siirtolaista vuonna 2017, eli 3,4 prosenttia ihmisistä asuu muualla kuin synnyinmaassaan. Kansainvälisten muuttajien osuus on pikkuhiljaa noussut, mutta muutoin pysynyt melko vakaana jo useita vuosikymmeniä. Vakaan oloinen luku kuitenkin kätkee sisäänsä absoluuttisten lukujen merkittävän kasvun, kun maailman väestö jatkaa kasvuaan. Lisäksi muuttajat jakautuvat epätasaisesti maiden välillä.

Suomi on saanut osansa kasvaneesta muuttoliikkeestä ja ulkomailla syntyneiden määrän kasvu jatkuu edelleen. Tätä kirjoittaessa odottelimme vielä vuoden 2017 tarkkoja lukuja, mutta on selvää, että maahanmuuttajien määrä kasvaa edelleen. Kotimaisessa julkisuudessa keskustellaan myös asiantuntijoiden, kuten yliopistotutkijoiden ja professorien, maastamuutosta, mutta kokonaisuudessaan suomalaisten pysyvä maastamuutto on varsin laimeaa. Suomalaistaustaisten muuttotappiota on tullut noin 30 000 henkeä vuosina 1990–2016, eli hieman toista tuhatta vuositasolla. Samana aikana Suomeen on jäänyt noin 280 000 ulkomaalaistaustaista, eli hieman yli toista kymmentä tuhatta vuosittain. Heistä muodostuisi Suomen toiseksi suurin kaupunki.

Useat kansainväliset järjestöt ovat hiljattain julkaisseet katsauksia kansainvälisistä muuttoliiketrendeistä. Yksi ilmiö toistuu kaikissa. Ilmastonmuutos on nostettu esiin uutena kansainvälisenä muuttoa aiheuttavana vaikuttajana. Äärimmäiset sääilmiöt aiheuttavat poliittisiin ja muihin konflikteihin ver-

rattuna selvästi enemmän väestön siirtymistä uusille seuduille, joskin usein maan sisäisenä muuttoliikkeenä. Näiden muuttojen arvellaan edelleen kasvavan, kuten myös ilmastonmuutokseen liittyvän poliittisen epävakauden.

Muuttoliikkeet ovat mutkikkaita ilmiöitä ja niiden ennustaminen on vaikeaa. Tasaiset trendit voivat yllättäen muuttua toisiksi poliittisten päätösten tai kriisien vuoksi etenkin yksittäisissä kansallisvaltioissa. Monissa Euroopankin maissa muhii vihamielistä suhtautumista uusiin tulijoihin ja aiheetta esiin nostavat poliittiset liikkeet menestyvät. Näyttää siltä, että kansainväliset muuttoliikkeet jäävät pidemmäksi aikaa poliittisen keskustelun kärkipaikoille. Viime aikoina on Suomessa tosin vaihteeksi keskusteltu ulkomaisen työvoiman tarpeesta, joka on hyvä nousukauden merkki.

Tämän lehden teemana on diaspora, kolmannen Argumenta-seminaarimme aihe. Muuttoliikkeiden seurauksena syntyy uusia etnisiä, kulttuurisia ja uskonnollisia vähemmistöjä, joiden yleisnimitykseksi on vakiintunut diaspora. Ulkosuomalaisiakin voidaan tarkastella globaalina suomalaisena diasporana, heille Suomi on enemmän tai vähemmän kaukainen, entinen kotimaa, johon liitetään myönteisiä määreitä ja jonka kulttuuria ylläpidetään nykyisessä kotimaassa. Lehden kirjoituksissa aiheita käsitellään eri näkökulmista, joista Idil Osman nostaa esille media merkityksen. Tänä Suomen sisällis-/kansalais-/veljessodan 100-vuotuis muistovuonna Osmanin teksti muistuttaa kuinka myös diasporamedialla on merkittävä rooli sodan ymmärryksessä ja merkitysten luomisessa.

Suru-uutisia

Kaksi Siirtolaisuusinstituutin pitkäaikaista luottamushenkilöä on siirtynyt ajasta iäisyyteen tammikuussa 2018. Kirkon suomalaisuuden pitkäaikainen ja juuri eläköitynyt johtaja Ilkka Mäkelä toimi yhteensä 22 vuotta instituutin hallituksessa ja valtuustossa. Hän kuului niihin suomalaisiin, jotka tunsivat ulkosuomalaisten asiat parhaiten lukuisten ul-

komaanmatkojensa vuoksi. Maahanmuuttoviraston maatietopalvelun tutkija Arno Tanner oli niin ikään useita vuosia Siirtolaisuusinstituutin valtuustossa, vuodesta 2001 lähtien. Arno oli hyvin toimielias virkamies, joka jaksoi jatkuvasti kiinnostua uusista asioista. Molemmista on muistokirjoitukset tämän lehden lopussa. Kunnia heidän muistolleen.

The Word on the Move

The number of international migrants was estimated to be 258 million in 2017, which is 3.4 per cent of the world population. While the share of migrants has not significantly risen, in absolute numbers it has. Currently we are expecting to hear the national immigration statistics for 2017, but we are sure that Finland continues to be a country of immigration. The question of Finnish emigration has been in the news during the past year concerning high-skilled migrants, including university researchers and professors. In absolute numbers Finnish emigration remains low, averaging a bit more than one thousand persons annually over the past quarter of a century.

Two longtime friends and associates of the Migration Institute passed away. The director for Finnish Church Abroad, Rev. Ilkka Mäkelä (b. 1949) has passed away, but unfortunately his health deteriorated and he passed away 11 January. Rev. Mäkelä worked altogether 22 years in the board and council of the Institute. He must have been one of the best experts of Finns Abroad due to his numerous travels around the world. Dr. Arno Tanner (b. 1949) from the Finnish Immigration Service passed away 30 January. Dr. Tanner was a member of the Institute's council for many years and an enthusiast of migration research. We are saddened by these losses and honour Rev. Mäkelä's and Dr. Tanner's work for the Migration Institute of Finland.

Idil Osman

BA in Journalism Studies and MA in Creative Writing from London Metropolitan University
PhD in Media from Cardiff University
SOAS, University of London

Media, Diaspora and the Transnationalisation of Conflict

Keywords: Migration, Diaspora, Conflict, Media, Somalia

Diaspora communities have emerged in Western countries in unprecedented numbers due to migration and rapid development in communication and transport technologies in the age of globalisation. This has resulted in diasporic media playing a key role in enabling a reconnection of diasporic populations with a mediated homeland. This reconnection becomes more poignant amongst diaspora communities that feel marginalised, racially discriminated against and battle threats of xenophobia, Islamophobia and other forms of social exclusion in their adopted Western homes. This makes mediated co-presence more powerful than physical co-presence as diaspora individuals try to find community at a distance (Siapera and Veikou 2014).

Taking the Somali diaspora community as a case study, this article explores conflict-generated diaspora, their engagements with their homelands and the centrality of diasporic media in these engagements. The article argues that diasporic media can play a participatory role beyond facilitating connections with the homeland that can enable the transnationalisation of conflict dynamics. When conflict dynamics are manifested within diaspora social networks, the re-creation of conflict takes place, which then facilitates the engagement of diaspora with homeland conflicts, producing a cyclical progression of conflict re-creation.

Introduction: Contextualising Diaspora

In the context of conflicts of the twenty-first century, which are no longer fought or confined within the territorial borders they escalated from, conflicts are becoming dispersed and delocalised (Demmers 2002:85). Examples of the Tamil Tigers in London helping their counterparts in Sri Lanka, American-Jewish groups supporting right-wing extremists in Israel, and German Croats supporting the collapse of the former Yugoslavia are representative of such conflicts. The influence of these diaspora communities is often manifold and can take different political forms. In some instances, diasporic voices can plead for reconciliation and demobilisation (Demmers 2002: 86) but in many instances, they can feed and prolong the conflict.

As a complex social phenomenon, diaspora has many definitions and interpretations. Scholars differ in their understanding of diasporas based on contexts, origins and the differing natures of diasporas. Literature on diasporas is diverse and divided. Diasporas are not homogeneous units.

Individual members and groups within diaspora are 'stratified by class, caste, education, occupation, religious affiliation, cultural interests, urban or rural background' (Yuval-Davis and Werbner 1999: 24) and often act from differing positions and backgrounds. A vast variety of actors, political, social and econom-

ic leanings constantly defines and redefines diasporas and their agendas (Bush 2007; Hall 2007). Class, cast, clan or sub-ethnic belonging and length of stay in the host country are typical factors that may divide or define diaspora groups (Bush 2007). Diasporas can often be somewhat of a reflection of alliances and divisions dominant in the country of origin, but they can also transcend from traditional structures and dividing lines and shape new realities instead (Horst 2008). Other discussions seek to differentiate groups that are the result of forced migration, violence or trauma, such as refugees and asylum-seekers versus migrants who have chosen to relocate for economic reasons (Cheran 2003).

Population movements across borders are not a new phenomenon, yet significant shifts in the scope of international migration, as well as rapid advancement of transportation and communication, paralleled by decreasing prices of the latter, make today's globalised world ever more interconnected (Held et al. 1999; Castles and Miller 2003), while at the same time, also contributing to further migration (Castles and Miller 2003). Movements of people of such scales across state borders cannot but have substantial economic and social consequences (Castles and Miller 2003). Due to their political and economic potential, comprehensive knowledge of multiple cultures, and easy access to networks of local partners in their home countries, diasporas are seen as potential instruments to reach foreign policy and development goals.

Diasporas engage in various transnational practices, such as remittances, relief, investment in development projects or for-profit ventures, and political activism that have wider development ramifications. A clear indicator of the increasing significance policy-makers give to the possible development and peace-making role that diasporas can play was when in May 2011, the then US Secretary of State Hillary Clinton launched the International Diaspora Engagement Alliance (IdEA), a non-profit organisation managed via a public-private partnership between the US Department of State, the US Agency for International Development (USAID), and the Migration Policy Institute, to link diasporas to state and private development initiatives. Moreover, the United Nations and several of its agencies, the European Union, World Bank, IMF and major donor countries with their respective development agencies have had their own diaspora related programmes, seeking to mobilise diaspora's potential for development operations, poverty reduction in general or specific initiatives on the ground. Diasporic transnational actions are cross-bor-

der activities of an economic, political or socio-economical nature.

In this context, the Somali diaspora serve as an illuminating case study. They have been instrumental in development and service delivery, creation of business networks with neighbouring countries and the Gulf States, and creating telecommunication networks and media outlets as Hammond explains:

It is no exaggeration to say that the private sector is the lifeline of Somalis. Somali businesspeople have shown remarkable resilience in adapting to challenges including insecurity, displacement, travel restrictions, lack of a formal banking sector, and absence of a formal investment climate. Somali business people are renowned for having built telecommunications businesses that offer the cheapest telephone calls in East Africa, an efficient and trusted remittance system that charges much lower commission rates than western-organized companies, and import/export businesses that are able to operate under the harshest of conditions, providing an income to producers and traders as well as much needed goods to consumers (Hammond 2011: 83).

Mapping the Somali Diaspora

The lived experience of the Somali people has been built on unique resilience mechanisms that allow them to weather the storms and avoid catastrophic outcomes. One of the reasons is that mobility is a central aspect of Somali culture. Pastoral nomadic lifestyle assumed cycles of regular internal migration (at times also migration beyond colonial borders) conditioned by climate, the environment and seasonal shifts. Literature also suggests a link between sustained economic activity, survival strategies by livelihoods in post conflict or crisis settings and diaspora engagement (Hammond and Vaughan-Lee 2012). Migration has been synonymous with the Somali experience. From the pastoral nomads who are regularly on the move in search for better pasture to the seafaring adventure seekers who travelled to, and settled in, many ports across the Middle East and Europe (Abdi 2015), Somalis are known to be on the move. Since fleeing the outbreak of the civil war in 1991, they have formed considerable migrant groups in many countries across the world and are estimated to be 1.5–2 million in total. The majority of them can be found in North America and the UK.

Despite having a common language, ethnicity and religion, the Somali diaspora are

heterogeneous. They are differentiated by the variety of clan memberships and associations of home territories, which have important implications for their political and social identities (Hammond 2011). Differences also occur in generational terms, where the lived experience of an older Somali diaspora differs significantly from the younger population. The older generation has a vivid recollection of life in Somalia and fleeing the war whereas the younger generation has no such memories (Hammond 2011). Majority of the older generation diaspora share a never wavering wish to return to their homeland. They have not permanently left their country of origin to start a new life elsewhere. In an age of globalisation, characterised by accessible transportation and rapid communication, Somali diasporas have remained intimately connected with their homeland.

Memories of Conflict and Connections to the Homeland

An important point that needs to be acknowledged is that the Somali diaspora's sense of belonging with their homeland and subsequent engagements with it is surrounded by memories of the war they survived: heinous atrocities that were carried out by Somalis against Somalis. They were friends, colleagues, in-laws, neighbours and citizens of the same nation. These memories remain vivid in the minds of many Somali diasporas, carrying with them traumas that have gone untreated.

In 2011, I co-authored a book (Daahir et al. 2011) that sought to capture the double migration experiences of Somali-Europeans who moved to the UK. It was astounding how detailed the recollections of the older interviewees were when asked about their first migration, fleeing from the war, which in 2011 took place 20 years earlier. Qamaasha, a Dutch-Somali mother who lives in Leicester, UK was one of those interviewees:

I saw my pregnant neighbour and husband get slaughtered in front of me. They left two children behind, a 2-year-old and a 4-year-old. Images of my impending death filled my head. When I couldn't take it anymore, we fled for Kismaayo in the South. En route I saw a man who was half dead, still wriggling, with several of his internal organs displayed. I can never forget the barbarity and gruesomeness I witnessed.

Qamaasha's recollection shows how war memories can remain edged in the conscious of the survivor and those memories remain

alive as the years go by. The psychological and social impacts of carrying these kinds of memories have long been documented to be silently horrific (Holdeman 2009; Brewin et al. 2000; Kulka et al. 1990). Conditions ranging from depression and stress to post-traumatic stress disorder (PTSD) and other emotional disorders have all been linked to war-induced trauma. The cultural stigma that is attached to mental illness in the Somali society means many feel unable to seek treatment.

Therefore, the likelihood of untreated trauma-related conditions having an impact on the lived experiences, behaviour and activities of the Somali diaspora is very high. The close connection they have with their conflict homeland makes it even more unlikely that they will forget.

Somali diasporas maintain links with their family members back home primarily through economic support but they are also active in the general reconstruction of the country. Somali diasporas make a major contribution to the Somali economy and livelihoods through remittances, humanitarian assistance and participation in recovery and reconstruction efforts (Menkhaus 2008).

The proliferation of telecoms companies in Somalia offering inexpensive and high-quality services is closely connected to the involvement of the diaspora and the remittance business. To accommodate the demand for remittances, the major telecommunications companies have been driven to innovate to provide the best service possible for their customers, which includes having the widest reach and network, which also incorporates the transnational reach of diasporic media. These businesses have thrived as a result of established communal trust and are deeply intertwined with national and diasporic social relations (Stremlau et al. 2011). The spread of telecoms has been facilitated by the lack of a central government able to regulate the industry, thus allowing telecom companies the opportunity to operate throughout Somalia at will. Within the limits set by the general insecurity prevailing in Somalia, telecoms are often seen as paving the way for the development of a business sector in Somalia. While most of these companies are owned and operated by members of the diaspora, the telecoms revolution has, at the same time, transformed the ability of Somalis to connect with those living abroad and to build bridges between diasporic communities and Somalis at home.

Diasporic Media and Conflict Re-Creation

The media facilitates much of this homeland engagement. The Somali media based in the

diaspora has become pivotal and dominates the Somali media landscape. This is predominantly due to it costing very little to set up, having access to credit cards and the technical infrastructure in the West that is at the diaspora's disposal as well as having a stable and secure environment surrounding them.

Within the scope of homeland engagement, diasporic media provide platforms for developmental and humanitarian progress. This is often most visible when disasters such as famines or terrorist attacks that lead to massive casualties occur but can also be noticed through the various humanitarian and developmental programs featured on diasporic media. Community members often refer to how they saw a particular project or campaign on Somali TV stations or websites and consequently participated in them (Osman 2017; 2015).

But the day-to-day activities of diasporic media are more likely to transport and transnationalise conflict dynamics. There are three ways that Somali diasporic media is reproducing dynamics of the Somali conflict and thereby re-creating it. I have conceptualised these ways as the three Politics of Non-Recognition, Solidarity and Mobilisation (Osman 2017; 2015). Diasporic media provide spaces to promote political, religious and clan-centred ideologies that that are often contradictory in nature. There is also evidence of encouraging a culture of non-recognition towards minorities and marginalised groups and the reproduction of an us-vs-them environment that can lead to negative mobilisation. In sum, diasporic media in addition to facilitating platforms for development and humanitarian engagement, also transnationalise and 're-create' the conflict amongst diaspora communities who then engage with the conflict at home, producing a cyclical re-creation of conflict.

The Somali web sites that have sprung up in various parts of the world depict a deeply divided society, one that is at the same time both integrated and fragmented. Political events that take place at home are analysed and argued about by diaspora members internationally (Issa-Salwe 2008). As Lyons (2004) points out, conflict-generated diaspora groups are social networks that link past conflict, the contemporary challenges of living in a host state and an aspiration of return to a particular piece of territory that is the symbolically important homeland.

Summary

The political weight of diaspora communities in intra-state conflict has increased in

recent years. Group identities are much less territorially bounded. The Somali diaspora is an acute representation of de-territorialised communities that are transnationally active in their homelands. We have seen that their engagement can have both positive and negative connotations. Establishing media outlets has extended the capacity for political engagement and mobilisation (Kaldor 1999: 86) as well as the re-invention of identity politics, changing with tides of opportunity.

What we have is therefore a complex reality when it comes to Somali diaspora engagement with the homeland. We have diasporas that engage as: (a) agents of peace and development; (b) 'spoilers' who negatively affect conflict and peace dynamics; and (c) actors supporting both peace and violence simultaneously. The opportunities presented by globalisation open up greater possibilities for territorially bounded connections, facilitated by online platforms, where people who are attached to particular homeland territories engage with one another politically in ways that can translate to offline activities. In the Somali case, there is a deeply entrenched imagined connection to the homeland territories that is reinforced and fortified by diasporic media. A key problematic variable here is that the clan animosity that escalated from the war has remained a 'prosthetic memory' (Landsberg 2004) and continues to brew amongst the Somali diaspora both in action and in memory. Whilst there is potential for constructive diaspora engagement, and indeed evidence of it, there is a need to take a more measured approach towards diaspora potential as 'developers of their homeland'.

References

- Abdi, C. (2015). *Elusive Jannah; The Somali Diaspora and a Borderless Muslim Identity*, Minnesota University Press. Minneapolis, Minnesota.
- Al-Ali, N. et al. (2001a). Refugees and transnationalism: The experience of Bosnians and Eritreans in Europe, *Journal of Ethnic and Migration Studies* 27, no. 4: 615–634.
- Al-Ali, N. et al. (2001b). *The Politics of Belonging: Diaspora and Transnational Engagement III Roundtable Tuesday 30 May 2001*, Canadian Sociological Association, York University.
- Bakewell, O. (2009). Migration, Diasporas and Development: Some Critical Perspectives, *Journal of Economics and Statistics* 229, no. 6: 787–802.
- Brinkerhoff, J. (2006). Digital Diasporas and Conflict Prevention: The Case of Somalinet.com. *Review of International Studies* 32: 25–47.

- Brewin, C. et al. (2000). Meta-Analysis of Risk Factors for Posttraumatic Stress Disorder in Trauma-Exposed Adults, *Journal of Consulting and Clinical Psychology* 68, no. 5: 748–766.
- Bush, R. (2007). *Poverty and neoliberalism: Persistence and reproduction in the global South*. Pluto Press.
- Castles, S. and M.J. Miller. (2003). *The age of migration*. Guilford Press.
- Cheran, R. (2003). *Diaspora Circulation and Transnationalism as Agents for Change in the post conflict zones of Sri Lanka*, Policy paper submitted to the Berghof Foundation for Conflict Management, Berlin, Germany.
- Collier, P. (2003). *Breaking the Conflict Trap: Civil War and Development Policy*. New York: World Bank Publication.
- Daahir, J. et al. (2011). *Somalia to Europe: Stories of the Somali Diaspora*. Leicester Quaker Press.
- Demmers, J. 2002. *Diaspora and Conflict: Locality, Long-Distance Nationalism and Delocalisation of Conflict Dynamics*. *The Public* 9, no. 1: 85–96.
- DFID (2008). cited in Telegraph article titled: *Somalia: UK-based diaspora and its economic impact in Somalia*, published 4 February 2011 from a Wikileaks cable.
- Gillespie, M. (1995). *Television, Ethnicity and Cultural Change*. London: Routledge.
- Glick Schiller, N. et al. 1994. *From Immigrant to Transmigrant: Theorizing Transnational Migration*, *Anthropological Quarterly* 68, no. 1: 48–63.
- Gundel, J. (2003). *The Migration–Development Nexus: Somalia Case Study*. *Journal of International Migration* 40, no. 5: 255–281.
- Hall, S. (2007). *Epilogue: through the prism of an intellectual life*. In: Meeks B (ed.) *Culture, Politics, Race and Diaspora: The Thought of Stuart Hall*. Kingston: Ian Randle Publishers, 269–291.
- Hammond, L. (2011). *Obligated to Give: Remittances and the Maintenance of Transnational Networks Between Somalis at Home and Abroad*. *Bildhaan: An International Journal of Somali Studies: Vol. 10, Article 11*.
- Hammond, L. and Vaughan-Lee, H. (2012). *Humanitarian Space in Somalia: A Scarce Commodity*. HPG Working Paper.
- Held, D., McGrew, A., Goldblatt, D. and Perraton, J. 1999. *Global transformations*. *ReVision* 22, no. 2: 7–7.
- Holdeman, T.C. (2009). *Invisible wounds of war: Psychological and cognitive injuries, their consequences, and services to assist recovery*. *Psychiatric Services* 60, no. 2: 273–273.
- Horst, C. (2008). *The Transnational Political Engagements of Refugees: Remittance Sending Practices Amongst Somalis in Norway*. *Conflict, Security and Development* 8, no. 3: 317–339.
- Horst, C., and M.H. Gaas. (2008). *Remittances for Peace? The Transnational Political Engagements of Somalis in Norway*. Oslo: International Peace Research Institute.
- Issa-Salwe, A. (2008). *The Internet and the Somali Diaspora: The Web as a New Means of Expression*. *Bildhaan* 6: 1–14.
- Kaldor, M. (1999). *New and Old Wars: Organised Violence in a Global Era*. London: Polity Press.
- Kulka, R.A. et al. (1990). *Trauma and the Vietnam war generation: Report of findings from the National Vietnam Veterans Readjustment Study*. Brunner/Mazel.
- Landsberg, A. (2004). *Prosthetic memory: The transformation of American remembrance in the age of mass culture*. Columbia University Press.
- Lyons, T. (2004). *Engaging Diasporas to Promote Conflict Resolution: Transforming Hawks into Doves*. www.tamilnation.com.
- Menkhaus, K. (2008). *Somalia: A Country in Peril, a Policy Nightmare*, Washington DC, ENOUGH Strategy Paper 8.
- Newland, K. and Patrick, E. (2004). *Beyond remittances: the role of Diaspora in poverty reduction in their countries of origin, a scoping study by the Migration Policy Institute for the Department of International Development*. Migration Policy Institute.
- Osman, I. (2017). *Media, Diaspora and the Somali Conflict*. Palgrave Macmillan.
- Osman, I. (2015). *The Somali Media, Diaspora communities and the concept of conflict re-creation*. *JOMEC Journal* 7: 1–14.
- Østergaard-Nielsen, Eva. (2003). *“The politics of migrants’ transnational political practices.”* *International migration review* 37, no. 3: 760–786.
- Stremlau, N. et al. (2011). *Digital media, conflict and diasporas in the Horn of Africa*. Open Society Foundations.
- Wahlbeck, Ö. (1999). *Kurdish diasporas: a comparative study of Kurdish refugee communities*. Springer.
- Yuval-Davis, N. and Werbner, P. eds. (1999). *Women, citizenship and difference*. Zed Books.

Outi Hakkarainen

FM, Asiantuntija, toimintaympäristön analyysi
Kehitysyhteistyön kattojärjestö Kepa ry

Kestävä rauha Somaliaan – Mikä on diasporan rooli?

Asiasanat: Somalia, diaspora, kansalaisjärjestöt, kansalaisyhteiskunta, kehitysyhteistyö, media, rauha

Kestävän rauhan rakentaminen ei ala siitä, kun konflikti ratkeaa tai sota päättyy rauhansopimukseen. Rauhan perustaa vahvistetaan tai murretaan läpi konfliktien. Avustustyöntekijät, kansalaisjärjestöt ja muut konfliktialueen toimijat vahvistavat tai heikentävät väistämättä, suoraan tai välillisesti, ihmisten välisiä jakolinjoja. Yhteiskunnan rakenteet elävät ja muoutoutuvat murroksessakin.

Olen saanut elää rauhanomaisessa yhteiskunnassa, eikä minulla ole kokemusta konfliktialueilta. Olen kuitenkin saanut kuulla ja oppia ihmisiltä, jotka elävät tai toimivat konfliktialueilla tai ovat joutuneet lähtemään sodan alta pakoon. Toimitan Kepassa kirjaa kansalaisjärjestöjen roolista rauhan rakentamisessa. Kirja julkaistaan toukokuussa yhdessä Into Kustannuksen kanssa. Somalia on yksi teoksen viidestä esimerkkimaasta.

Somalialaisia pakolaisia alkoi saapua Suomeen 1990-luvun alussa. Turvapaikan saaneilla oli valtava tarve auttaa perheitään kotimaassa. He elivät säästäväisesti, lähettivät rahaa ja alkoivat etsiä keinoja tukea laajemmin sodan keskellä edelleen asuvia somalialaisia. Tästä käynnistyi näihin päiviin asti jatkunut ja laajentunut tarina, josta somalidiaspora voi olla ylpeä.

Suomen somaliyhteisö on kansainvälisessä vertailussa onnistunut poikkeuksellisen hyvin rakentamaan keskinäistä vuorovaikutusta ja yhdistämään eri alueilta tulleita somalialaistaustaisia järjestöjä ja ihmisiä. Yhteisö on pystynyt toimimaan yhdessä, vaikka jotkut klaanit ovat olleet Somalian sisällissodassa eri puolilla.

Konkreettisia tuloksia syntyi. Vuonna 1996 rekisteröitiin Suomen Somaliliitto (nyk. Suomen somalialaisten liitto) ja vuonna 2009 Suomen Somalia-verkosto. Sitä ennen verkosto toimi viitisen vuotta siten, että sen tilijärjestönä oli Solidaarisuus. Onnistuneeseen tarinaan kuuluukin myös suomalaisten kansalaisjärjestöjen tuki somalidiasporalle ja pitkäjänteinen yhteistyö.

Luottamuksen rakentaminen eri toimijoiden kesken oli erityisen tärkeää verkoston alkuvaiheessa. Nykyisin verkostolla on 29 jäsenjärjestöä, joiden joukossa myös suomalaisia järjestöjä, kuten Solidaarisuus, Kirkon Ulkomaanapu ja Viestintä ja Kehityssäätiö Vikes. Yhdeksän jäsentä on mukana verkoston kehitysyhteistyöhankkeissa.

Kehitysyhteistyö on diasporalle tärkeä väylä tukea toimeentuloa Somaliassa ja vahvistaa kestävän rauhan perusteita. Esimerkiksi Somalia-verkoston kehitysyhteistyössä rauhalla on suuri merkitys. Verkoston kolme kehitysyhteistyöhanketta liittyvät ympäristön katokeyvyn ja terveyspalvelujen parantamiseen, mutta niissä on mukana myös rauhanomaisen yhteiskunnan rakentamisen elementtejä.

Verkosto on kehittänyt innovatiivisen yhteistyömallin. Kussakin hankkeessa on mukana verkoston jäsenjärjestöjä, niiden kumppanijärjestöjä hankealueilla sekä muita suomalaisia ja paikallisia yhteistyötahoja, kuten yliopistoja ja oppilaitoksia. Paikalliset kumppanit valitaan eri alueilta, jotta alueiden välinen yhteistyö lisääntyy ja eri toimijoiden välille syntyy keskusteluyhteyksiä.

Hankkeissa on vahva paikallinen omistajuus, kohdealueen ihmisten omat toiveet kuuluvat suunnittelussa. Tavoitteena on vahvistaa kansalaisyhteiskuntaa, parantaa ihmisten kykyä vastata elinympäristössään tapahtuviin muutoksiin ja edistää vuorovaikutusta eri klaanien välillä. Yhteistyössä kyläpäälliköiden ja uskonnollisten johtajien kanssa edistetään rauhan- tahtoa.

Joulukuussa 2017 pidetyssä Siirtolaisuusinstituutin diaspora-seminaarissa Somalia-verkoston hallituksen puheenjohtaja *Abdulkadir Abdi* painotti, että he ovat kuitenkin somalialaisia, vaikka ovatkin maan ulkopuolelta. Suomen somalialaisten on mahdollista toimia alueilla, joille länsimaiset ihmiset ja kansalaisjärjestöt eivät voi mennä. Juuri noilla alueilla ovat myös suurimmat ongelmat. Hän kertoi esimerkin eri alueiden järjestöjen yhteyden vahvistumisesta. Keskisen Somalian kärsittyä kuivuudesta, siirtyi sieltä ihmisiä pohjoisemmaksi yhteistyökumppaneiden luokse turvaan.

Abdi painotti, että verkoston työssä pyritään edustamaan kaikkia somalialaisia. Verkosto ei osallistu paikalliseen politiikkaan, ja rauhan rakentaminen on läpileikkaavaa toimintaa. Verkosto on saanut yhteyden moniin ikäryhmiin ja onnistunut edistämään rauhaa paikallisesti.

Myös monet muut somalialaistaustaiset diasporajärjestöt tekevät kehitysyhteistyötä. Suomalainen somalialaisten yhteisö on 1990-luvun lopulta alkaen osallistunut ulko- ministeriön tukemaan kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyöhön.

Rahalähetykset ovat toinen diasporalle tärkeä keino tukea toimeentuloa ja vakautta Somaliassa. Jokapäiväisen selviytymisen lisäksi rahat kanavoituvat myös somalialaisen yhteiskunnan jälleenrakennukseen. Rahalähetysten volyymi on niin merkittävä, että julkinen kehitysapukin kalpenee sen rinnalla.

Rahalähetyksillä on valtava merkitys Somalian taloudelle. Niiden on arvioitu kattavan noin kolmanneksen Somalian bruttokansantuotteesta. Lähetyksistä on tullut tärkeä köyhyyttä vähentävä instrumentti ja avaintekijä kestävä kehityksen edistämiseksi. Diaspora myös investoi kehityshankkeisiin, poliittiseen aktivismiin ja yritystoimintaan.

Suomalaisen somalidiasporan pitkän linjan aktiivinen toimija, nykyisin Mogadishussa työskentelevä *Abdirizak Mohamed* pohtii Kepan "Rauhaa rakentamassa? Kansalaisjärjestöt hauraissa maissa" -kirjassa diasporan kapasiteettia toimia. Somalidiasporalla on tietoa, taitoa ja kontakteja vahvistaa kansalaisyhteiskuntaa Somaliassa. Se pystyy osallistamaan toimintaan, kuuntelemaan paikallisyhteisöjä, löytämään uutta potentiaalia ja yhteyksiä

epävirallisiin ja innovatiivisiin yhteisöraken- teisiin perinteisten ohella.

Diaspora voi vuoropuhelulla luoda luot- tamusta demokraattisiin prosesseihin. Lisäksi diasporan kansainväliset yhteydet ja verkottuminen monipuolistavat ja laajentavat yhteistyötä ja moninkertaistavat vertaistuen mahdollisuudet. Rohkealle toiminnalle tarvitaan myös rohkeat ja ketterästi toimivat resurssit. Mohamed tunnistaa diasporan rahalä- hetysten merkityksen, mutta painottaa myös institutionaalisen julkisen tuen tarvetta.

Mikään diaspora ei luonnollisesti ole ho- mogeeninen joukko, jolla on yhtäläinen suh- de kotimaahan. Diasporan sisällä on erilaisia kokemuksia kotimaan konfliktista ja sen jäsenten uudessa kotimaassa viettämä aika vaihtelee, kuten myös poliittiset näkemykset ja suhde konfliktiin.

Somalialaistaustainen tutkija *Idil Osman* Lontoon yliopistosta haastoi aikaisemmin mainitussa seminaarissa romantisoitun nä- kemyksen diasporasta. Hän painotti, että di- asporasta löytyy myös synkempi puoli, vaikka toki myös paljon mahdollisuuksia. Hän puhui diasporan vahvasta ja etuoikeutetusta ase- masta somalialaisissa tiedotusvälineissä ja diasporan kytkeytymisestä konfliktin dyna- miikkaan niiden kautta. Diaspora siirtää siten konfliktia eteenpäin, tekee siitä ylikansallista.

Viestintävälineet antavat tilan keskenään ristiriitaisille poliittisille, uskonnollisille ja klaanipohjaisille ideologioille. Diasporan hal- linnassa olevalla medialla on merkittävä ase- ma somalialaisessa tiedotusvälineiden ken- tässä. Diaspora omistaa niistä valtaosan tai on mukana enemmistöosakkaina tai sijoittajina. Somalidiaspora on käyttänyt viestintäteknol- ogian kehittymistä taidokkaasti hyväkseen, ja voi myös kiihdyttää klaanikonfliktia rahoitta- malla tiettyjä osapuolia.

Osman luokitteli alustuksessaan somali- diasporan kahteen ryhmään: rauhan agent- teihin (agents of peace) ja häiriköiksi (spoilers). Ensimmäiseen kuuluu etenkin naisia ja enenevässä määrin nuoria, joilla ei ole taak- kanaan konfliktin kokemusta. Toinen ryhmä ei näe tarvetta muuttaa vallitsevaa tilannetta, vaan siinä ovat esillä yritystoimintaan ja klaa- neihin liittyvät intressit. Monet voivat toimia molemmissa ryhmässä, tilanteesta riippuen. Tavoitteena tulisi Osmanin mukaan olla se, että rauhan ymmärrettäisiin tarjoavan soma- lialaisille parempaa turvaa kuin oma klaani. Hän esitti, että rauhaa kohti kulkemisessa on kansalaistoiminnalla tärkeä rooli ja että sen keskinäisiä linkkejä tulisi vahvistaa. Tätä työtä Suomen somalidiaspora onkin jo monia vuo- sia ansiokkaasti tehnyt.

Diaspora myös muuntuu uuden sukupol- ven myötä. Nuorilla on oma tapansa ajatella ja

toimia, heidän identiteettinsä on aikaisempaa moniulotteisempi ja he toimivat valtamedian sijaan sosiaalisessa mediassa. Siellä on mahdollisuus tuoda esiin asioita eri tavalla. Monet diasporanuoret ovat järjestäytyneitä erilaisissa verkostoissa. Osman kannusti identifioimaan näitä eri Euroopan maissa toimivia verkostoja ja tukemaan niitä. Tähän ei vaadita paljoa rahaakaan. Uuden diasporasukupolven rooli todettiin seminaarissa kaiken kaikkiaan kiinnostavaksi. Nuorilla ei ole vastaavaa perinnelastia kannettavanaan kuin edellisellä sukupolvella, vaikka he oman klanitaustansa tuntevatkin. Klaanijärjestelmä ei sinänsä ole ongelma, vaan se historiallinen painolasti,

jonka mukaan tietyt klaanit määritellään paremmiksi kuin toiset.

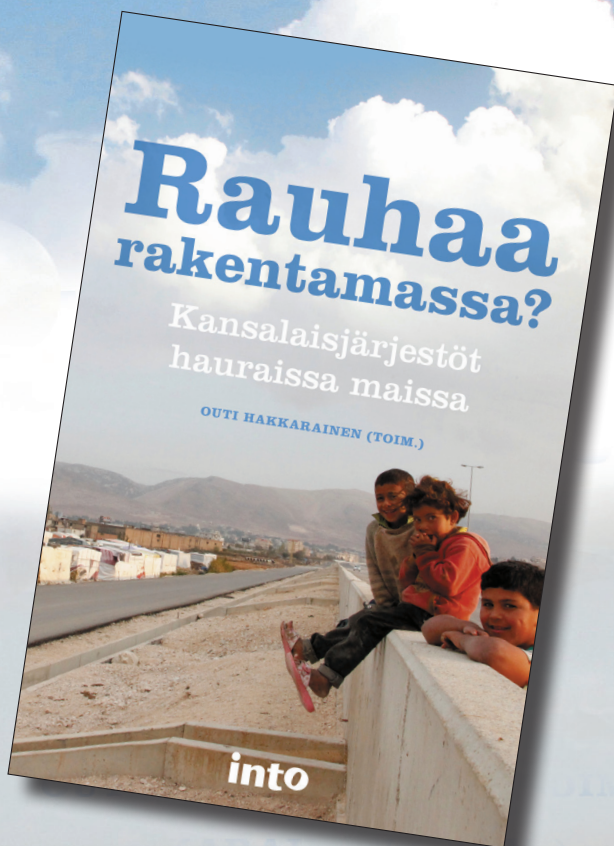
Kestävän rauhan saavuttamisen näkökulmasta diasporalla on siis monia, osin ristiriitaisia ja muuntuvia rooleja. Diaspora on kotimaahan palattuaan tavallisesti paremmin koulutettua kuin sodan aikana Somaliasa asuneet ja sijoittuu siten paikallisväestöä useammin yhteiskunnalliseen eliittiin. Paikallisten yhteisöjen olisi opittava hyväksymään diasporan paluu. Diasporan tulisi puolestaan ymmärtää se, ettei sillä ole vastauksia kaikkiin kysymyksiin. Rauhanomaisen yhteiskunnan rakentamisessa olisi molempien osapuolten tarkasteltava omaa toimintaansa.

Linkit somalialaistaustaisten yhteistyöjärjestöjen nettisivuille:

<http://somaliliitto.fi/>

<http://www.somaliaverkosto.fi/fi/home/>

Lisätietoa tulossa olevasta kirjasta "Rauhaa rakentamassa? Kansalaisjärjestöt hauraissa massa": https://intokustannus.fi/kirja/rauhaa_rakentamassa/

Élise Féron

PhD, Docent
Tampere Peace Research Institute
University of Tampere

Diasporas and conflicts: Dangerous liaisons?

Keywords: diasporas, conflicts, transnationalism, securitization

The recent arrival in Europe of refugees fleeing conflict areas has triggered a renewed interest in the relations between diasporas and conflicts. These relations are traditionally epitomized by the peace makers/peace wreckers dichotomy, whereby diasporas contribute either to conflict resolution or to conflict escalation and maintenance in their countries of origin. Research however suggests that the links between diasporas and conflicts are actually significantly more complex, and involve processes of conflict transportation and conflict autonomization in countries of settlement, but also of diasporas' investment in conflicts with which they have no pre-established relation. These processes have important consequences on the territory and space in which conflicts are expressed, and/or which conflicts generate. Diasporas can therefore be seen as spaces where conflicts can be renewed or resolved, but also expanded and distorted.

Over the past few decades, diaspora studies have greatly expanded to cover fields that had previously been described as ethnic politics, ethnic lobbying, immigrant politics, or expatriate politics. There is in particular a growing interest in diaspora politics, and in how countries of origin try to harness their diasporas for their own political objectives. Diaspora scholars have also invested in tools used by mobilisation sociology, and have started paying closer attention to mechanisms leading to diaspora mobilization such as key events

and junctures. New themes, such as the study of the influence of diasporas on transitional justice programmes, keep emerging, but it is undoubtedly the links between diasporas and conflicts that have recently attracted the most media, policy, and academic attention.

Definitional debates

The recent arrival in Europe of refugees fleeing wartorn countries has played a central role in the renewed interest in the links between migration, diasporas and conflicts. In parallel, the concept of diaspora has become extremely popular among migrant and refugee groups themselves, and in policy-making communities. This increased popularity of the concept has led many diaspora scholars to call for caution, and to remind us that "diaspora" has, at least in the academic literature, a precise meaning. In other words, not all migrants or refugees are part of a diaspora, and not all groups of migrants or refugees will eventually become part of a diaspora. In order to understand this, it is useful to go back to the commonly accepted features of a diaspora: a voluntary or involuntary dispersion; a collective memory and myth about the country of origin; a troubled relationship with the country of settlement; a commitment to the homeland's safety and prosperity; the presence of the issue of return, though not necessarily a commitment to do so; and finally a diasporic consciousness and solidarity that

can be expressed through the creation of diaspora organisations. Keeping these definitional elements in mind, groups of migrants may constitute a diaspora if, with time, they develop these organisational and imaginative elements upon which a common identity can develop. In other words, time and structure are what might set apart diasporas from other groups of migrants. Of course, what the immense popularity of the concept among migrants' groups themselves suggests is that there is a (political, economic, social, cultural...) added value in using it, which is another issue well worth examining.

Definitional difficulties and debates further increase when one wants to study the links between diasporas and conflicts. Just as there are different types of conflicts (intrastate, interstate, internationalized, etc.) that can provoke migration, there is a great variety of configurations leading to the constitution of what is commonly called a "conflict-generated", or a "conflict-induced" diaspora. Diasporas that have been formed because of a conflict can be very small, or so large that their numbers far exceed that of their country of origin, as in the case of Armenia. Some of these diasporas are stateless, while some others can rely on a powerful home State. All these groups are extremely complex entities that display a striking internal diversity. As such, it is worth recalling that there is no such thing as a purely "conflict-generated diaspora", because diasporas are constituted by several generations or waves that might be generated by different factors. For instance, some sections of the Lebanese diaspora correspond to what is usually called a "trade diaspora", while some Lebanese have fled their country because of the civil war. Think also about what is usually called "the Rwandan diaspora". Using the singular to describe a group that is so deeply divided, along generations, ethnicity and types of political mobilization, is obviously a sort of language abuse.

Traditional approaches to the links between diasporas and conflicts

The relations between diasporas and conflicts are extremely complex, and can pertain to different mechanisms, some of which are well known and studied, such as the phenomenon of conflict-generated migration, or the "peace making" or "peace wrecking" capacities of diaspora groups. Diasporas are notably often suspected of playing a significant role in the escalation or maintenance of conflicts in their home countries, for instance by sending remittances, weapons, or sometimes by taking part in the fighting. Popular and historical examples notably include the Tamil diaspora,

which raised funds, generated political and diplomatic support, and also expanded the LTTE's networks for weapons procurement. The role played by the Irish diaspora in the conflict in Northern Ireland, the Palestinian diaspora and its support to PLO and Fatah, the Kosovo Albanian diaspora's support to the Kosovo Liberation Army, or the "weekend fighters", travelling from Germany to fight during the war in Bosnia, are just a few examples among many.

In parallel, the idea that diasporas can act as "peace makers" has been gaining ground over the last decade amongst policy makers, though it has remained comparatively under-researched. In the existing academic literature, less attention tends to be given to financial assistance provided by diasporas for nonviolent objectives, even if in many cases this contribution is significant. In the Northern Irish case for instance, many more U.S. dollars have been donated for peace than have ever been given for violent purposes. There are multiple ways in which diasporas can have, and indeed have had, a positive impact on conflicts raging in their countries of origin. They can for instance help to bring parties to the negotiation table and enhance communication between them, as the Ugandan Acholi diaspora in London has done in 2006–2008 between representatives from the government of Uganda, the government of Sudan and the Lord's Resistance Army. Diasporas can support conflict's termination, contribute to the sustainability of the peace process, and play a major economic role in the post-conflict and reconstruction phases. Diasporas, especially those settled in wealthier countries, can offer crucial financial support in this phase to undo the effects of a conflict and to help stabilize and reconstruct the country.

However, because of their high internal diversity, attempting to harness diasporas for conflict mitigation or peace building purposes can be risky. Diasporas always play varied roles in a given conflict, and different groups and individuals within the same diaspora may have different approaches. Even where a diaspora is united on objectives, it may play a positive role in peace-making and at the same time play a negative role in terms of contribution to a continued conflict. And it can also choose to play neither role. The example of the Croatian diaspora, which both funded armed conflict and, in the later conflict stages, was also active in support for peacebuilding, is an example worth keeping in mind. Likewise, within the above quoted "Rwandan diaspora", there are for instance those who have, after the genocide, advocated for revenge – the "peace wreckers" – while others have orga-

nized mediation and reconciliation activities, or relief support – the “peace makers”. Instead of being a collective political actor, diaspora communities can be thought of as sites in which processes of conflict or peace take place. They can thus be vectors of conflict and conflict resolution at the same time. There are however clear differences according to the conflict stage: lobbying and advocacy activities by diasporas seem to be greater when the conflict is acute but take a second place to survival and adjustment to the country of settlement when the conflict de-escalates.

Unpacking the diaspora-conflict nexus

Only a scarce number of studies are dedicated to analyzing and understanding other aspects of the relations between diasporas and conflicts, that is for instance how conflicts in home countries might affect the life and mobilization of diasporas in their countries of settlement, or how conflicts can be transported through diaspora practices, and/or through instrumentalizations by countries of origin. Examples of such “transportation” processes are however plentiful, such as the recurrent clashes between Kurdish and Turkish diasporas living in various European countries, or between youth gangs of South Asian origin in London. It is also important to recognize that conflicts in diaspora settings can “autonomize” themselves, and therefore become significantly different in shape and in issues from conflicts raging in countries of origin, therefore giving birth to a new conflict cycle. Recent events have also drawn attention towards the fact that diasporas can become involved in conflicts with which they have no pre-established connection, through what can be called “global networks of solidarity”, which might themselves be based on political ideology, religion, language, and so on. Transnational solidarities around Palestine are a good case in point. All these potential linkages between diasporas and conflicts have been feeding securitization discourses in both countries of origin and in countries of settlement, whereby diasporas are generally represented as potentially dangerous.

In addition, these connections have important consequences on the territory and space in which conflicts are expressed, and/or which conflicts generate, for instance by expanding the conflicts’ space to the territories that the diasporas inhabit, or by expanding the conflicts’ lifespan, notably through the memories diasporas keep of them, which perpetuate conflicts sometimes long after they have ended in countries of origin. Diasporas can therefore be seen

as spaces where conflicts can be renewed or solved, but also expanded and distorted.

At the practical level, this entails paying attention to, for instance, contentious spaces where diasporas are created, or which diasporas create, but also to contentious events or time junctures at which the articulation between conflicts and diaspora groups is effected. Beyond countries of origin and countries of settlement, actors such as diaspora organizations, or transnational organizations such as Churches, play a major role in shaping and maintaining the links between diasporas and conflicts. Spaces in which these links are activated, including at the micro level (e.g. neighbourhood, communal spaces, etc.), or in transnational forums (e.g. Internet) are also worth examining. In sum, it is important to understand diasporas’ engagement with regard to conflicts raging in their countries of origin or elsewhere as the result of a conjunction of various factors, which are never completely reducible to the country of origin and/or to the country of settlement.

References

- Adamson, Fiona (2012). Constructing the Diaspora. *Diaspora Identity Politics and Transnational Social Movements*. In Terrence Lyons and Peter Mandaville (eds.). *Politics from Afar. Transnational Diasporas and Networks*. New York: Columbia University Press, 25–42.
- Adamson, Fiona & Demetriou, Madeleine (2007). Remapping the Boundaries of ‘State’ and ‘National’ Identity. *European Journal of International Relations*, 13(4), 489–526.
- Féron, Élise (2017). Transporting and Re-Inventing Conflicts: Conflict-Generated Diasporas and Conflict Autonomisation. *Cooperation and Conflict*, 52(3), 360–376.
- Féron, Élise & Ornert, Anna (eds.) (2011). *Transnational Communities and Conflicts – Challenges and how to address them*. Brussels: ELDIS and CORDIS.
- Koinova, Maria (2016). Sustained vs episodic mobilization among conflict-generated diasporas. *International Political Science Review*, 37(4), 500–516.
- Ragazzi, Francesco (2009). Governing Diasporas. *International Political Sociology*, 3, 378–397.
- Smith, Hazel & Paul Stares (eds.) (2007). *Diasporas in Conflict: Peace Makers or Peace Wreckers?*. Tokyo: United Nations University Press.
- Werbner, Pnina (2002). The place which is diaspora: Citizenship, religion and gender in the making of chaordic transnationalism.

Seyedeh Akhgar Kaboli

M.A. in Futures Studies / International Relations
Ph.D. candidate in Finland Futures Research
Centre

Images of the future of young refugees

Keywords: refugees, future, uncertainty, images of the future

Images of the future are products of fears, hopes and anticipations developed by human beings in order to confront the uncertainty of the future. They influence their holders' decisions and behaviors and become evident when the future arrives. Unfolding the images of the future of refugees as a vulnerable social group provides a beneficial source of information for effective decision-making toward their empowerment. This article describes several factors affecting the images of the future of refugees and argues why images of the future of refugees must be investigated and contemplated.

Future has always been uncertain and unknown and what is uncertain and unknown can be intimidating. In order to prepare for what future may unfold, human beings have been developing images of the future. However, nowadays, due to the growing complexity of social reality and increasing feeling of insecurity, creating personal images of the future is a challenging task which in turn affects the procedure of identity building specifically for young people.

We are living in an advanced phase of modernity when uncertainty has cast a shadow on everyday lives and choices. The pace and dimension of change in the current time is incomparable to any other historical epoch and people need to make choices constantly. This situation brings up new opportunities and possibility for adaptive changes as well as more risks and conflicts of value and interest. Nonetheless, while people from more

advantaged social positions and with abundant socioeconomic resources are equipped to exploit the opportunities, risks and threats are more inclined toward less advantaged and more vulnerable social groups.

Refugees have experienced fear and insecurity, left their previous lives and attachments behind in search for better living conditions. They (specifically the ones who are new to the country of settlement) usually have less fallbacks and safeties to rely on, or do not have enough knowledge of their available alternatives. They need to verify their identities through combining their self-perception with the reflection they receive from the new society and their interaction within the new habitation. Sense of 'ontological security' as confidence in continuity of their self-identity is broadly related to their ability to manage relations with other people and the environment. Are they at ease in the new environment or they feel out of place? Do they feel their bodies to be the extension of their environment or they are experiencing 'third person consciousness' (a concept introduced by Fanon)? Their situation, their perception and position and the social, cultural and economic barriers they may experience will have impact on their already blurred visions of the future as well as the possible lack of shared values and understanding with the mainstream in the new society. The consequent inability to imagine the future in a clear way lowers their self-resilience, makes them more vulnerable to the uncertain situations and leaves them with the feeling of powerlessness and frustration.

Images of the future in social procedures

Images of the future and social reality reinforce each other. Images of the future have the ability to act as cultural forces, create change and push their holders forward toward certain objectives. They are the products of knowledge, taste, value and needs which emerge as hopes, fears and expectations. The influence of the images of the future on decisions and choices, whether consciously or unconsciously, have been discussed in several studies. The future(s) envisioned by individuals can induce action and effort and how people expect to perform in the future has a self-fulfilling value. Despite the importance of the subject, there is a considerable gap in the research concentrating on the images of the future of young refugees (and refugees in general).

Refugees have usually fled from war and insecure living conditions where they were focused on every-day survival. These personal experiences will affect their images of the future and make them different from the images of the future of people with more secure life history. Several studies on the images of the future of young people have demonstrated that they usually have problem in relating to the issues with disastrous magnitude and cannot imagine them happening in the course of their own lives. In many cases, they anticipated calamities, e.g. war, violence and climate disaster, happening in not-so-distant future but further from the domain of their personal lives and consequently not seriously influential on their own futures. In other words, while they project the current societal concerns to the future and imagine them in global or even local scales, when it comes to their own future, they show new signs of optimism which are absent from their global and local views. This makes their images of the future conflicting. This perception of distance, unreachability and excess has been attributed to the life experience of these people and the fact that issues which at the moment are far away in time and space become abstract and difficult to imagine in one's personal future. These attitudes, in turn, cause the feeling of disability to influence the situation and to create change. However, the condition is expected to be significantly different for refugees. For them, many of these catastrophic events are not outside the personal frame of experience any more. Thus, how will these experiences be reflected in their visions for their personal future? Now they are living further from the phenomena which made them to flee from their home countries but how will they influence their images of the future of the world? How their previous life circumstance affect their attitude toward the future? Does it

boost proactivity or augment despair and disability for creating change? Do their images of the future display some degree of conflict between their personal and global/local aspects? The importance of finding the answers to these questions make it worthwhile to investigate the images of the future of refugees in general and young refugees in particular.

Understanding refugees' images of the future can provide a valuable source of information for making informed and effective integration policies. It has been discussed that a considerable gap between the images of the future of the individuals and those of the policy-makers, while providing an opportunity for authentic development, can lead to the loss of legitimacy in a society. Moreover, the procedure of exploring the images of the future has an educational value, motivating the refugees to contemplate their approaches toward the future. It can improve the future awareness and stimulate them to adopt more proactive attitudes. It has been also argued that there is a solid correlation between thinking about the future, clearly imagining the future and being optimistic about it. Investigating possible changes in the attitudes of refugees toward the future throughout the years of being established in the country of settlement can also lead to crucial results.

References

- Ahmed, Sara (2007). A phenomenology of whiteness. *Feminist Theory*, 8 (2), 149–168.
- Boulding, Elise (1994). Image and action in peace building. David Hicks (ed.), *Preparing for the Future: Notes & Queries for Concerned Educators*. London: Adamantine Press Limited, 61–84.
- Furlong, Andy & Fred Cartmel (2007). *Young people and social change, new perspectives* (2nd ed.). Maidenhead: Open University Press.
- Giddens, Anthony (1990). *The consequences of modernity*. Cambridge: Polity Press.
- Nilsen, Ann (1999). Where is the future? Time and space as categories in analysis of young people's images of the future. *Innovation*, 12 (2), 175–194.
- Rubin, Anita (2013). Hidden, inconsistent, and influential: Images of the future in changing time. *Futures*, 45, 38–44.
- Skey, Michael (2010). "A sense of where you belong in the world": National belonging, ontological security and the status of the ethnic majority in England. *Nations and Nationalism*, 16 (4), 715–733.
- Tonn, Bruce & Donald MacGregor (2009). Individual approaches to futures thinking and decision making. *Futures*, 41 (3), 117–125.

Katriina Siivonen

Yliopistonlehtori, varajohtaja, Dosentti, FT
Tulevaisuuden tutkimuskeskus
Turun kauppakorkeakoulu

Kompleksisen liikkuvuuden hallintaa

Asiasanat: megatrendit, tulevaisuudentutkimus, diaspora, ympäristöongelmat, kehitys, globaali hallinta

Tarkastelen tulevaisuudentutkimuksen ja erityisesti ajankohtaisten megatrendien avulla ympäristöongelmien, kehityksen ja diasporan siirtolaisuuteen ja muuttoliikkeeseen kytkeytyviä teemoja, joita käsiteltiin Argumenta-verkoston Muuttoliikkeiden vuosisata seminaareissa vuonna 2017. Kolme megatrendiä, 1) ympäristökriisi, 2) mullistavat teknologiset uutuudet sekä 3) ihmisten, yhteisöjen ja organisaatioiden uudenlaiset keskinäisriippuvuudet ja niiden väliset jännitteet, jäsentyvät muuttoliikkeen ja siirtolaisuuden syiksi. Samalla kuitenkin muuttoliike ja siirtolaisuus ovat keskeisiä megatrendien taustalla vaikuttavia voimia. Teknologian mahdollistaessa ihmiset hakevat aiempaa parempaa hyvinvointia, aina siinä onnistumatta. Tämä liikuttaa globaalisti sekä ihmisiä, että tietoja, taitoja, rahaa ja materiaalisia hyödykkeitä.

Siirtolaisuusinstituutin johtamassa tieteidenvälisessä Argumenta-verkostossa Muuttoliikkeiden vuosisata on edetty kaksivuotisen seminaarisarjan puoliväliin. Ensimmäisen vuoden teimana oli globaali tilanne vuonna 2017. Sitä käsiteltiin ympäristökysymysten, kehityksen ja diasporan ilmiöiden kautta. Seminaarit näistä aiheista pidettiin Turussa ja Helsingissä 24.–25.1.2017, Tampereella 5.–6.9.2017 ja Helsingissä 4.–5.12.2017. Kahdesta ensimmäisestä on kirjoitettu Siirtolaisuus-lehden numeroissa 1/2017 ja 4/2017 ja kolmannelta tässä numerossa. Vuonna 2018 Argumenta-verkoston tavoitteena on koh-

distaa huomio suomalaisiin ja eurooppalaisiin siirtolaisuusilmiöihin. Tässä vaiheessa on kiinnostavaa katsahtaa taaksepäin käytyihin keskusteluihin ja koota ajatuksia niistä yhteen.

Yksi Muuttoliikkeiden vuosisata -hankkeessa mukana olevista tieteenalosta on tulevaisuudentutkimus, jonka avulla tarkastelen ensimmäisen Argumenta-vuoden teemoja. Sen aikana käsitellyt globaalit, ajankohtaista siirtolaisuutta luonnehtivat ilmiöt yhdistyvät luontevasti tulevaisuutta luotaaviin megatrendeihin, joilla pyritään jäsentämään tämän hetken nopeaa ja moniulotteista maailman muutosta ja siitä juontuvia haasteita. Megatrendit kertovat siitä, miten toimintaympäristö siirtolaisuuden ympärillä muuttuu ja miten siirtolaisuus on osana megatrendeissa. Elina Kiiski Kataja on kirjoittanut valaisevasti megatrendeistä Sitran vuonna 2016 julkaisemassa raportissa *Megatrendit 2016. Tulevaisuus tapahtuu nyt*. Hänen analyysissään monet toisiinsa vaikuttavat ilmiöt yhdistyvät kolmeksi keskeiseksi megatrendiksi. Ne ovat ympäristökriisi, mullistavat teknologiset uutuudet sekä ihmisten, yhteisöjen ja organisaatioiden uudenlaiset keskinäisriippuvuudet ja niiden väliset jännitteet.

Ympäristöongelmia käsiteltiin ensimmäisessä Argumenta-seminaarissa tammikuussa 2017. Keskeiseksi ymmärryksen esityksistä ja keskusteluista jäi se, että ympäristöongelmissa on selkeästi vaikutuksia ihmisten mahdollisuuksiin elää alueilla, joilla esimerkiksi

ilmastonmuutos vaikeuttaa merkittävästi ensiksi elinkeinoja ja elämänkulkua. Suoraa yhteyttä siirtolaisuuden syiden ja ympäristöongelmien välille on kuitenkin vaikea osoittaa. Kyse on kompleksista ilmiöstä, joissa monet asiat vaikuttavat ristikkäin toisiinsa, ympäristöongelmat muiden joukossa. Ongelmat ovat globaaleja, vaikkakin niiden vaikutustavat vaihtelevat eri puolilla maapalloa. Täysin ympäristöongelmista ei pysty irtautumaan missään, ei varsinkaan haasteesta lieventää niitä. Merkittävimpien ongelmien aiheuttajat eivät välttämättä elä pahimmin kärsivillä alueilla.

Ihmisten, yhteisöjen ja organisaatioiden välisten uudenlaisten keskinäisriippuvuuksien megatrendi näkyy kehittämisen ja diasporan aiheissa, joita käsiteltiin syksyn 2017 Argumenta-seminaareissa. Myös teknologian megatrendi, erityisesti kehittyvän viestintäteknologian, mutta myös esimerkiksi ympäristöteknologian uutuudet vaikuttavat näihin aiheisiin. Kehittymiseen ja kehittämistoimiin liittyy monia sosiaalisia, taloudellisia ja poliittisia ilmiöitä, jotka liikuttavat ihmisiä ja ihmisjoukkoja. Parempien elinolosuhteiden etsiminen on kautta aikojen laittanut ihmisiä hakeutumaan uusille seuduille. Myös tietojen ja taitojen kartuttaminen voi olla siirtolaisuuden motiivina. Kaikkiaan hahmottuu jatkuva, monen suuntaisen ja nykyaikana kiihtyvän liikkeen vuo, jossa ihmiset hakeutuvat uusille alueille, palaavat alkuperäisille asuinalueilleen tai etsiytyvät edelleen uusille seuduille ja ehkä kulkevat edestakaisin kahden tai useamman kotinsa välillä. Heidän mukanaan ja heidän fyysisestä liikkumisestaan riippumatta liikkeelle lähetetään rahaa, hyödykkeitä, tietoja ja taitoja, joilla tavoitellaan entistä parempaa hyvinvointia kehittyville alueille. Tämä tavoite pitää liikettä yllä, kun siihen löytyvät tekniset mahdollisuudet, vaikka selvää on, etteivät muuttoliike tai aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden globaali liikkuminen aina hyvinvointia tuotakaan. Ideoiden, asioiden saamisen merkitysten, aineellisten hyödykkeiden ja ihmisten kiihtyvä, monen suuntainen virta on joka tapauksessa keskeinen uusia kes-

kinäisriippuvuuksia ja jännitteitä kuvaavan megatrendin taustalla vaikuttava voima. Siirtolaisuus on sekä sen seurausta, että osa tätä voimaa.

Diasporassa elävät ihmiset hahmottavat maailmaa kahden tai useamman kotipaikan kautta. Heille syntyy oman kokemuksen kautta erityistä tietoisuutta ja ymmärrystä alueiden välisistä globaaleista suhteista, niiden välillä käyvästä ideoiden, materian ja ihmisten liikkeestä sekä tämän liikkeen synnyttämistä, maailmaa uudenlaiseksi jäsentävistä kohtaamisista. Nykyinen viestintäteknologia antaa tähän aivan eri mahdollisuuksia, kuin varhempien vuosisatojen siirtolaisuuden aikaiset viestintämahdollisuudet. Diasporassa syntyvä näkemys antaa siten mahdollisuuden pyrkiä hahmottamaan ja hallitsemaan globaalia, kompleksista liikkuvuutta. On nähtävissä valtioiden rajat ylittävää institutionalisoitumista, joka perustuu diasporan tuomaan ymmärrykseen ja jonka avulla kasvavia muuttoliikkeitä pyritään hallitsemaan. Eri alueiden kehittämisen päämäärät ovat keskeisenä osana näitä hallintapyrkimyksiä. Esimerkkinä tällaisesta ovat diasporassa elävien ihmisten uusissa kotimaissa perustetut organisaatiot, jotka tekevät kehitystyötä heidän alkuperäisillä kotiseuduillaan ja välittävät tietoa monin tavoin eri alueiden välillä. Samalla kuitenkin myös nykyteknologia antaa aivan uudenlaisia mahdollisuuksia disinformaation laajamittaiseen levittämiseen, mikä estää muuttoliikkeiden hallintaa ja mahdollisuuksia jäsentää ajankohtaisia muuttoliikkeeseen vaikuttavia tilanteita.

Tärkeää on huomata, että megatrendit eivät vaikuta erityisesti siirtolaisuuteen, vaikka siinä niiden vaikutukset näkyvätkin. Megatrendit vaikuttavat kaikkien maapallolla elävien elämään ilman ihmisten liikkuvuuttakin. Kuten todettu, vaikutussuhteet ovat myös monen suuntaisia. Megatrendit vaikuttavat siirtolaisuuteen, ja siirtolaisuus on megatrendien osa ja vaikuttaa kompleksisessa maailmassa muihin megatrendien osiin.

Antti Wallin

YTM

Torreviejan suomalaiseläkeläisten elämää

Kirjoitus perustuu Matkailututkimus –lehdessä julkaistuun artikkeliin: "The transnational lives of Finnish retirees in Torrevieja" (Wallin 2017).

Avainsanat: kansainvälinen liikkuvuus, elämäntapa, sosiaaliset verkostot

Vuosikymmenien pakettimatkailu on rohkaissut suomalaisia entistä omatoimiseen paan matkailuun ja monet ovat alkaneet myös muuttaa talviksi etelään. Tavaroiden, ihmisten, rahan ja tiedon kiihtynyt virtaus ympäri maapallon saa maailman tuntumaan pienemmältä. Kausimuutto ei ole enää vain pienen globaalin eliitin etuoikeus, vaan potentiaalinen vaihtoehto yhä useammalle eläkeläiselle. Sosiaalinen media ja informaation nopea virtaus mahdollistavat turvallisen tuntuisen ja kodikkaan elämän rakentamisen esimerkiksi Espanjan Torreviejaan, jossa suomalaisten yhdyskunta on kasvanut jo siihen pisteeseen, että se voimistaa itseään. Nämä transnationaalit suomalaiseläkeläiset käyttävät tilaa ja aikaa joustavilla tavoilla, jotka kyseenalaistavat vanhat maantieteelliseen läheisyyteen perustuvat sosiaaliset sidokset.

Pakettimatkailusta kausimuuttoon

[I]hmiset luulee, että se on sitä kastanjettien soittoa ja punaisia mekkoja. Viiniä lasketaan kannusta ja sitten pysähdytään katsomaan, että tää onkin tätä.

Mitä? Sitä ihmettelin myös itse, kun helmikuussa 2015 lähdin Torreviejaan, Espanjan Costa Blancalle selvittämään, miksi sinne muuttaa niin paljon suomalaisia. Edellä lainattu matkustamaan tottunut eläkeläismies

oli päättänyt muuttaa Torreviejaan, ainakin toistaiseksi. Halvat lentoliput, Euroopan unioni, yhteinen valuutta, internet ja niin edelleen, ovat helpottaneet liikkumista. Globalisoituvassa maailmassa ihmiset voivat tuntea maailman käyvän entistä pienemmäksi. Siksi, kuvainnollisesti puhuen, kahdessa maassa eläminen samanaikaisesti, ei ole enää lainkaan niin kummallista. Näin ei kuitenkaan aina ole ollut.

Suomalaiset ovat pitkään lomailleet Espanjassa, eikä Espanja suosittuna lomakohdeena ole sattumaa. 1960-luvulta alkaen, talouskasvu ja kulutuskeskeisyyden lisääntyminen mahdollistivat uusia tapoja kuluttaa aikaa ja tilaa. Espanja taas etunenässä pyrki kanavoimaan tätä uutta rahan ja ihmisten liikkuvuutta. Lomalaiosten virta pohjoisesta Euroopasta Välimerelle sai myös hiljalleen suomalaiset mukaansa. Tom Selänniemi kirjoitti, että tavallisten suomalaisten lomamatkojen ensisijaisena tarkoituksena oli nautinnon hakeminen, ei minkään autenttisen kulttuurisen elämyksen. Tästä syystä heidän matkakohteensa olisi voinut Selänniemin (2001) mukaan olla "Playa del Anywhere". Massaturismin vuosikymmenet saivat suomalaiset tottumaan etelänmatkoihin. Vuonna 2014 Espanjaan tehtiin jo lähes 800 000 vapaa-ajan matkaa. Matkustamisesta on tullut niin tavallisia, ettei kausimuuttokaan ole erityisen kummallista.

Monissa kehittyneissä maissa osa ihmisistä suuntaa ulkomaille jäätyään eläkkeelle, eikä

ilmiö ole yksinomaan eurooppalainen. Suomalaisia on suunnannut erityisesti Espanjan Aurinkorannikolle, erityisesti Fuengirolaan, jossa heitä arvioiden mukaan asuu 20 000 (Könnilä 2014). Toinen, joskin huomattavasti pienempi suomalaisten keskittymä löytyy Torreviejasta, niin kutsutun Costa Blancan alueelta. Sadantuhannen asukkaan Torreviejassa suomalaisia asuu talvisin myös tuhansia, mutta virallisesti vain noin tuhat. Espanjassa talvehtivien suomalaisten todellisen lukumäärän arviointia vaikeuttaa se, että vain osa hakee ulkomaalaisen sosiaaliturvatunnuksen. Useat suomalaiset eivät koe tätä erinäisistä syistä tarpeelliseksi. Joka tapauksessa Suomen ja Espanjan välillä matkustaa ja rakentaa elämäänsä entistä enemmän eläkeläisiä.

Eläkeläisten kansainvälinen muuttoliike on kuitenkin jo merkittävä yhteiskuntia muuttava ilmiö. Sen on sanottu olevan massaturismin käynnistämää tilan kuluttamisen jatkumoa – tarkoittaen sitä, että hotellien rakentamisen jälkeen pääomien kanavoimista on pyritty jatkamaan kakkosasuntoja myymällä. Auringon ja meren myyminen Pohjoiseurooppalaisille on todella mullistanut Välimeren rannikot ja kyse on merkittävistä rahoista. Portugalin myöntämä ulkomaisten eläkkeiden verovapaus kertoo osaltaan siitä, että eläkeläisten verorahat ja kulutukseen käyttämät rahat eivät ole vähäpätöisiä. Eläkeläisten lisääntynyt liikkuvuus heijastaa myös sitä, että sosiaaliset suhteet ovat entistä globaalimpia, eivätkä suomalaisetkaan ole suomalaisia vain Suomessa. Kansallisvaltioiden merkitys on tässä mielessä menettänyt merkitystään, kun ihmiset rakentavat elämäänsä globaalien sosiaalisten, taloudellisten ja informaatiovirtausten verkostoissa. Mutta mikä on tätä, josta eläkeläismies puhuu?

Transnationaali elämäntapa

Useat taloudelliset ja tekniset edistysaskeleet ovat helpottaneet suomalaisten monipaikkaista- transnationaalia elämää. Lentomatkalusta on tullut edullista, suomalaisten eläkkeet ovat kansainvälisesti vertailtuna kohtuullisen hyvät ja elintaso verrattain korkea. Espanjassa taas asuminen ja eläminen ovat noin kolmanneksen edullisempaa, kuten eräs suomalaiseläkeläinen asiaa minulle kuvaili. Toisin sanoen, Espanjassa suomalaiseläkeläinen voi käyttää rahaa enemmän palveluihin kuin mitä suomessa olisi mahdollista. Espanjassa talvehtivien suomalaisten eläkkeet ovat myös korkeammat kuin espanjalaisten vertaisten. Elämä Espanjassa voi siis olla monelle matkustamaan tottuneelle taloudellisesti houkutteleva vaihtoehto, vaikka kahden maan välillä eläminen toisinkin lisäkustannuksia.

Vielä hetki sitten matkakuvastot kaupittelivat Espanjaa kliseisin ja romanttisten kuvien avulla, mutta vaikka nämä eivät vastanneet todellisuutta, suomalaiset löysivät toisen Espanjan. Sen ei tarvinnut perustua autenttiseen espanjalaisuuteen. Nyt suomalaiset sanomalehdet tulostetaan myös Espanjaan, samoin radio- ja televisiokanavat ovat saatavilla, ja ennen kaikkea ystävät ja sukulaiset voidaan tavoittaa hetkessä Facebookin, sähköpostin ja Skypen välityksellä. Tämä tiedon virtaus mahdollistaa sen, että suomalaiseläkeläiset voivat rakentaa tutun ja turvallisen tuntuisen merkitysmaailman myös Espanjaan. Vuonna 1996 Katri Suikki-Honkanen väitti Aurinkorannikon suomalaisten elävän kuplassa, jossa kaikki muut kulttuuriset merkitykset koetaan uhkaksi, mutta ainakin Torreviejan suomalaisille antaisin toisen tulkinnan. He kuluttavat ja antavat asioille suomalaisia merkityksiä, siten osaltaan tuottavat tätä monikansallista tilaa, mutta he myös rakentavat elämästään mieluista näistä kaikista kulttuurisista merkityksistä joita on tarjolla. Suomalaisuutta tuotetaan sosiaalisesti suomalaisten merkitysten avulla.

Ja toden totta suomalaiset ovat aktiivisia Espanjassa. Torreviejan Suomi-Seura on hyvin järjestäytyneenä, samoin suomalainen kirkko, sekä lisäksi useat suomalaiset yrittäjät, seurakunnat ja yhdistykset. Nämä ovat tärkeässä roolissa, kun suomalaiset tuottavat suomalaisuutta – liittyvät yhteen vieraassa maassa ja tekevät elämästään mielekkäämpää. Eläkeläisten arki rakentuu erilaisten seurallisten tapahtumien kautta, kuten vapaaehtoistöiden, harrastusten ja ystävien tapaamisen kautta, jotka taas edelleen rakentavat yhteisöä. Kuten eräs nainen kuvaili:

Se on oikeastaan niin, että aluksi on yksi tuttu, niin hänellä on taas jotain tuttuja, sitten tavataan taas heitä. Se on niin kuin vyöryvä kivi. Siihen joukkoon voi aina tulla lisää.

Etiäisiä tulevaisuudesta

Suomalaiseläkeläisten elämä Espanjassa ei ole pidennetty rantaloma, vaan se on matkustamaan tottuneiden ihmisten tapa järjestää oma elämänsä mielekkääksi. Kolmenkymmenen vuoden aikana, kun tämä yhteisö on rakentunut, se on vahvistunut jo siihen pisteeseen, että se vetää puoleensa lisää suomalaisia. Kun nyt eläköityvät näkevät muidenkin elävän transnationaalia elämää, se käy houkuttelevaksi muillekin. Maailma tuntuu pienenevän, eikä sosiaaliset suhteet ole samalla tavoin paikkaan sidottuja. Antti Karisto (2008) sanoi Aurinkorannikon suomalaisten edustavan etiäistä tulevaisuudesta. Varmasti näin

myös on. Toisaalta, vaikka mittavaa eläkeläisten muuttoliikettä Espanjaan ei käynnistyisi, niin silti on oletettavaa, että eläkeläiset elävät globalisoituvassa maailmassa entistä liikkuvampaa elämää. Siksi on jatkossakin tärkeää seurata, miten eläkeläisten liikkuminen etenee, ja mitkä tekijät siihen vaikuttavat. Kuten eräs suomalaismies sanoi:

”Täs on sellanen juttu Antti, että me kuulutaan Euroopan unioniin Suomessa ja Espanjassa. Ei se niin valtava loikkaus ole.”

Kirjallisuus

Karisto, Antti (2008). Satumaa: Suomalaiseläkeläiset Espanjan Aurinkorannikolla. SKS, Helsinki.

Könnilä, Paula (2014). Sisua ja mananaa: Suomalaiset Espanjan Aurinkorannikolla. Turku: Siirtolaisuusinstituutti.

Selänniemi, Tom (2001). Pale Skin on Playa del Anywhere. Finnish Tourists in the Liminal South. Valene L. Smith & Maryann Brent (toim.), Hosts and Guests Revisited: Tourism Issues of the 21st Century. Elmsford: Cognizant Communication Corporation, 80–92.

Suikki-Honkanen, Katri (1996). Los Pacos. Suomalaiskylä Espanjassa. Turku: Turun yliopisto.

Wallin, Antti (2017). The transnational lives of Finnish retirees in Torre Vieja. Matkailututkimus 13 (1–2), 6–20. Saatavilla: <http://journal.fi/matkailututkimus/article/view/67845/28441>.

Otamme vastaan lahjoituksia

Siirtolaisuusinstituutilla on sääntöjensä mukaan oikeus ottaa vastaan lahjoituksia ja testamentteja Suomesta ja ulkomailta. Aikaisemmin saamansa lahjoitukset instituutti on sijoittanut mm. tutkimusrahastoonsa, josta tuetaan vuosittain suomalaisen siirtolaisuuteen liittyvää tutkimusta, dokumentaatiota ja konferenssitoimintaa.

Instituutissa ylläpidettävä siirtolaisuusarkisto ottaa myös vastaan lahjoituksena erilaisia dokumentteja jälkipolville säastettäväksi. Tällaista materiaalia ovat mm. käsikirjoitukset, kirjeet, valokuvat, äänilevyt ja pienimuotoiset tarve-esineet.

Yhteydenotot:
Arkistonhoitaja Jarno Heinilä
jarno.heinila@utu.fi
+358 (0)2 28 404 40

Tyyne Martikainen

Ingermanländarnas rätt att ihågkommas **"För att ingen av dem skall glömmas"**

Som en följd av Stalins hårda förföljelser blev finskingermanlänarna tvungna att lämna sin hembygd i närheten av nuvarande Sankt Petersburg. För sin bok har Tyyne Martikainen intervjuat tiotals finskingermanlänare, och återger här deras erfarenheter och minnen. De intervjuade har nåtts i Sibirien, Karelen, Estland, Finland och Sverige. Offren för förföljelserna och deras ättlingar berättar om vad som egentligen hände. De förföljda har rätt att ihågkommas och rätt att förvänta sig att bli hörda. Denna bok fungerar även som bakgrund för Inkerinsuomalaisen martyrologia (Finskingermanländarnas martyrologi), en förteckning över offer, sammanställd av Tyyne Martikainen och publicerad i digital version för Migrationsinstitutet år 2012.

Tyyne Martikainen har egna erfarenheter och minnen av livet med krigets närvaro i sin hembygd Kuosku. Byn förstördes tre gånger under kriget: i början av vinterkriget, under partisankriget och kriget i Lappland. Som politices magister och licentiat i vårdvetenskap gjorde Tyyne Martikainen sin huvudsakliga karriär vid Social- och hälsovårdsministeriet, inom planering och utbildning i hälsovårdsfrågor samt som sakkunnig i veteranvård och mänskliga rättigheter. Efter hennes pensionering grundades Fortsättningskrigets civilveteraners förening, en förening för de civila offren i partisankriget, på Martikainens initiativ i Kuoskunkylä i Savukoski år 1999. Hon fungerade i över tio år som föreningens ordförande.

Köp från webbutik 20 € + frakt

Pasi Saukkonen

Erikoistutkija, dosentti
Helsingin kaupungin tietokeskus
pasi.saukkonen@hel.fi
<https://pasisaukkonen.wordpress.com/>

Tappakaa ne saatanat!

Moni teistä on varmaan Brysselissä tai Amsterdamissa ihastellut kaupunkipuistossa yhtäkkiä ilmoille lehahtavaa papukaijaparvea, joka hetken heilahtaa ilmassa ja palaa sitten takaisin puihinsa istumaan kirskahtuksilta kuulostavan keskinäisviestinnän saattelemana. Nämä lentäviksi omenoiksikin kutsutut kauluskaijat ovat muuttuneet osaksi pohjoiseurooppalaista kaupunkiluontoa, kun lemmikki- ja tarhalintuja on päässyt tai päästetty vapauteen.

Kaikki eivät kuitenkaan pidä papukaijoja miellyttävänä tai edes harmittomina. Eurooppalaisessa Biological Invasions -aikakauskirjassa ilmestyi viime vuoden puolella numero, jossa listattiin kaupunkien haitallisimpia vieraslajeja. Tämä ainakin jo Aleksanteri Suuren ajoista ihmisiä viehättänyt siivekäs päätyi 86 tuholaisen listalla numerolle 67.

Hollantilaisessa NRC-sanomalehdessä ilmestyi vastikään kiinnostava juttu aiheesta. Wilfred Rheinhold, vieraslajeja vastustavan Stop Invasieve Exoten -alustan perustaja esitti siinä jyrkän kriittisiä näkemyksiä kauluskaijoja kohtaan. Ne levittäytyvät hänen mukaansa kaikkialle Alankomaissa ja uhkaavat kotoperäisiä lajeja kuten puukiipijää ja lepakkoa. Niiden rääkäisy häiritsevät ihmisiä ja linnut tuottavat menetyksiä hedelmänviljelijöille.

Maahantunkeutuvat vieraslajit eivät kuulu tänne, Rheinhold julisti, ne aiheuttavat vahinkoa niin sosioekonomisessa kuin biologisessakin mielessä. Siksi kauluskaijoja pitäisi pyydystää joukoittain verkolla niiden yöpymispaikoissa ja tappa.

Helsinkiläisen asuinalueeni eräässä lyhytylväessä on jo jonkin aikaa ollut tarra, jossa lukee Defend Europe. Tekstin vieressä on logo, jonka kuvakieli kuuluu kansallissosialistisen visuaalisen ilmeen historialliseen traditioon. Pylvään ohi kulkiessani mieltäni on jo pitkään vaivannut, mitä näitä tarroja kiinnittävät ihmiset oikein puolustavat, kun he Eurooppaa puolustavat?

Onko kysymys vain primitiivisestä oman reviirin varjelemisesta mitä tahansa alueelle tunkeutumista vastaan? Eurooppa on täynnä, tänne ei mahdu enää lisää väkeä, haluamme pitää omat naaraamme, pysyäkää poissa!

Asia ei ole näin yksinkertainen. Monet tämän aatteellisen ja toiminnallisen suuntauksen edustajista tuntuvat haluavan puolustaa nimenomaan eurooppalaisia arvoja ja identiteettiä. Ulkopuolella halutaan pitää ne, jotka uhkaavat tätä eurooppalaisuutta, historiallisesti rakentunutta kotoperäistä kulttuuria.

Jos näin on, kun näin on, vastaan tulee kysymys siitä, onko olemassa myös raja, jonka ylittämisen jälkeen ei ole enää jäljellä sitä Eurooppaa, jota ollaan puolustamassa. Eurooppalaiset arvot ovat yleviä, niissä korostuvat ihmisoikeudet ja ihmisten vapaudet, tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus, pyrkimys hyvyyteen, totuuteen ja kauneuteen.

Jos näitä arvoja puolustetaan syrjien ja muuten kaltoin kohdellen, ulkopuolella olevien kärsimyksestä piittaamattomasti ja viime kädessä väkivalloin, silloin sitä mitä oltiin puolustamassa, ei enää olekaan olemassa. Arvoyhteisöä ei pidä pystyssä mitkään muut pi-

larit kuin juuri nuo arvot. Tässä on Euroopan normatiivisen vahvuuden suurin heikkous.

Nämä ajatukset mielessä luin viime vuoden lopulla myös toisen hollantilaisen lehtijutun, tällä kertaa Volkskrant-sanomalehdestä. Pari toimittajaa oli perehtynyt pieneen, mutta nosteessa olevaan Erkenbrand-liikkeeseen, joka määrittelee itsensä opintopiiriksi tai -yhteisöksi. Se sijoittaa itsensä myös osaksi eurooppalaista uusoikeistoa ja *alt-right*-liikettä. Erkenbrand on kokoontumispaikka etnonationalisteille, joita huolettavat Alankomaiden demografinen, henkinen, kulttuurinen ja poliittinen kehitys. Heitä yhdistää rakkaus kansaa ja maata kohtaan ja usko kansojen itsemääräämisoikeuteen.

Erkenbrandissa huomioni kiinnittyi pariin tavanomaisesta radikaalioikeistosta ja uusnationalismista poikkeavaan seikkaan. Erkenbrand korostaa ensinnäkin sivistystä, koulutusta ja lukeneisuutta. Toimintaan osallistuvilta odotetaan "tiettyä intellektuaalista tasoa", josta akateemista koulutusta ei kuitenkaan vaadita. Skinheadeihin ja vastaaviin suhtaudutaan karsastaen, vaikka heidän katsotaan olevan ainakin osittain samalla asialla.

Liike on myös avoimesti rasistinen siinä mielessä, että olennaista ovat nimenomaan rotu ja ihonväri. Ryhmän Volkskrantille lähettämän vastauksen mukaan "jokaisella kansalla tulee olla oma talonsa, paikka maailmassa, jossa oma kulttuuri voi jatkua. Khoikhoilla Etelä-Afrikassa, japanilaisilla Japanissa ja valkoisilla meillä päin maailmaa." Uskonnollisiin kysymyksiin, esimerkiksi islamiin, on sen mukaan kiinnitetty liikaa huomiota.

Volkskrantin analyysissä liikkeen myönteinen suhtautuminen väkivaltaisiin ratkaisuihin ja maskuliinisen ruumiinkulttuurin ihannointi saivat paljon palstatilaa. Vastauksessaan liike sanoutui irti väkivallasta, heidän mukaansa etnonationalismi on yhtä kuin rauha. Avoimeksi kuitenkin jää, miten heidän näkemyksessään länsimaita uhkaava väestönvaihto voidaan torjua ja etnonationalistisen unelman toteuttaminen voidaan toteuttaa ilman voimatoimia.

Paluu papukajoihin. Keskustelussa vieraslajeista, niiden vaikutuksista ja niitä vastaan toimimisesta on perheyhtäläisyyksiä maahanmuutto- ja monikulttuurisuuskeskustelun kanssa. Volkskrantin kauluskaija-artikkelissa

esitettiin myös "luontopurismia" vastustavia puheenvuoroja, jotka muistuttivat, että tietyn alueen eläin- ja kasvikunta muuttuvat muutenkin jatkuvasti. Sikäläinen lintusuojelija muistutti, että paljon suuremman uhan Amsterdamin linnuille muodostavat villinä liikkuvat kotikissat.

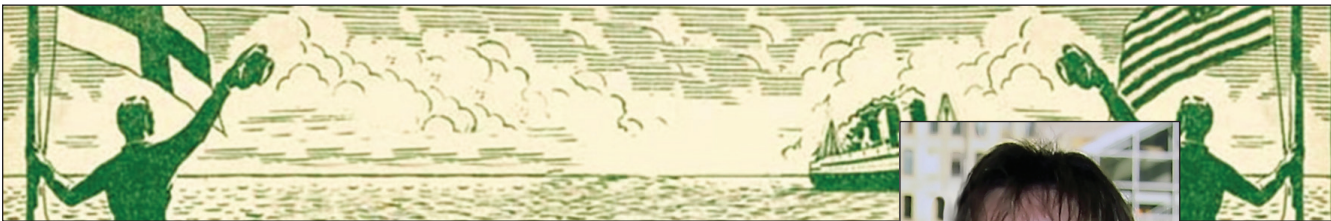
Jotkin vieraslajit, kuten kaukasianjättiputki, voivat levitessään olla hyvin tuhoisia. Myös paikallinen kulttuuri voi muuttoliikkeen seurauksena muuttua tavalla, jossa arvokkaiksi katsotut tavat ja traditiot katoavat. Kulttuurista maanpuolustustyötä voidaan kuitenkin tehdä tavalla, joka aiheuttaa enemmän vahinkoa kuin hyötyä, ehkä korvaamatontakin. Ja torjunta voi kohdistua väärään puuhun. Ehkä länsimaista kulttuuriammekin nakertavat enemmän sisäsyntyiset kehitykset kuin ulkoiset uhat.

"Exterminate all the brutes!" Näin kuuluvat viimeiset sanat herra Kurtzin raportissa, jonka häneltä oli tilannut Kansainvälinen Seura Raakalaistapojen Hävittämiseksi. Lähde on tietenkin Joseph Conradin teos Pimeyden sydän. Eurooppalaisen sivilisaation jalot arvot olivat Kongossa romahtaneet silmittömäksi paikallisten hyväksikäytöksi ja raa'aksi väkivallaksi, kauhulla johtamiseksi.*

Elämme suurten muutosten aikaa. Pimeyden sydän löytyy nopeasti myös meidän sisimmästämme, jos emme pidä varaamme. Tai kuten elokuvaaja Werner Herzog asian muotoilee: "Sivistyksemme on vain ohut jääpeite kaaoksen meren yllä." Se voi murtua milloin tahansa.**

* Conradin kirjan suomennoksessa Kurtzin lause on suomennettu: "Hävittäkää kaikki pedot!". Ruotsalaisen Sven Lindqvistin eurooppalaisen rasismien historiaa luotaavan teoksen *Utrotta varenda jävel* (1992) suomennoksessa se kuitenkin käännettiin samalla iskevämmällä tavalla kuin tämän kolumnin otsikossa.

** Herzogin sitaatti on lainattu Pirkko Peltonen-Rognonin Ylen Eurooppalaisia puheenvuoroja -sarjan ohjelmasta, jonka aiheena oli varsinaisesti ranskalaisen kansantalous- ja sosiaaliteoreetikon Jacques Attalin teos *Finalment après-demain!* (Ylihuomisen varalta).

Tellervo Lahti

Toiminnanjohtaja, FM, tietokirjailija
Suomen Siirtolaisuusmuseo

Kuulumisia Siirtolaisuusmuseolta

Sotalapsien muistelut kansiin

Suomen siirtolaisuusmuseo järjesti ensimmäisen esitelmätilaisuuden viime sotien aikaisista lastensiiroista jo vuonna 2007. Luennoitsijana oli itsekkin sotalapsena Ruotsissa ollut Matti Höök. Yleisön joukossa oli runsaasti sotalapsena Ruotsissa tai Tanskassa olleita, lähinnä Etelä-Pohjanmaalta kotoisin olevia henkilöitä. Etelä-Pohjanmaan sotalapsikerho aloitti toimintansa ja yhteistyönsä Siirtolaisuusmuseon kanssa. Sotalapsien keski-ikä ollessa nykyisin jo melko korkea kerho on pitänyt ”päättäjäiskokootumisensa” pari kuukautta sitten joulukuussa.

Siirtolaisuusmuseon sotalapsiprojekti jatkuu edelleen yksittäisten sotalapsien myötävaikutuksella. Parhaillaan viimeistellään julkaisua, johon kerätään muistoja sotalapsien unohtumattomasta matkasta. Mukaan tulee vuosien kuluessa tehtyjen haastattelujen pohjalta koottuja kuvauksia tuosta lapsuuden vaiheesta Ruotsissa tai Tanskassa. Tarkoituksena on saada yksiin kansiin pääasiassa tavalla tai toisella Etelä-Pohjanmaan maakuntaan liittyvien sotalapsien kertomuksia, joita ei ole julkaistu missään aiemmissa koosteissa. Sopeutuminen uuteen perheeseen vierassa maassa ja palaaminen – monelle jo unohtuneeseen – Suomen kotiin ovat oleellisia pohdittavia asioita. Sotalapsiajan yhteydenpito Suomen vanhempiin, ja paluun jälkeiset yhteydet Ruotsiin tai Tanskaan ovat merkittäviä ja vaikuttavia tekijöitä näiden henkilöiden koko elämässä.

Karjalan siirtoväestä on esimerkkinä Pohjanmaalle päätyneen perheen lapset, jotka

viettiin sotalapsiksi Ruotsiin. Lapsista toinen adoptoitiin naapurimaahan vuoden ikäisenä. Perhe on pitänyt yhtä kaikissa vaiheissa ja adoptiovanhemmat lähisukuineen ovat tulleet tutuiksi Suomen sisaruksille ja näiden jälkeläisille.

Seinäjoen seudulta viettiin ensimmäiset lapset Ruotsiin ja Tanskaan jo talvisodan aikana. Eräät sisarukset lähtivät junalla Vaasan lähelle Tuovilaan, josta lentokoneella Norrköpingiin 3.2.1940, eli päivänä jolloin Seinäjokea pommitettiin. Lapset ehtivät matkaan jo ennen sitä, mutta heidän äitinsä palattua junalla Tuovilasta Seinäjoelle ja päästyä kotiin tuli hälytys. Hän haki kotiin jääneet lapset hoitopaikasta ja kiiruhti kellariin suojaan. Kotitalo sijaitsi aivan Seinäjoen aseman vieressä, mutta säästyi pommituhoilta. Seinäjoen asema oli pommituksen kohteena ja sai osumia. Myös se juna vaurioitui, jolla äiti oli tullut Tuovilasta. Sen vaunussa kuljetetut sidetarvikkeet lensivät pitkin läheisen posti talon puita.

Useimmat sotalapsista viettiin naapurimaahan jatkosodan alettua, melko monen matka alkoi touko-kesäkuussa 1942. Jotkut halusivat itse lähteä Ruotsiin kuultuaan asiasta naapureiltaan. Paikkakunnalla oli usein henkilö, kyläkoulun opettaja tai joskus lääkärikin, joka ehdotti lapsen lähettämistä sotaa pakoon parempiin oloihin.

Finlands sak är vår

Sotalapsista huolehtimisen ohella ruotsalaiset osallistuiivat Suomen auttamiseen viime sotien aikana usealla muullakin tavalla. Myös tästä muusta Ruotsin avusta tulee julkaisuun

Olavi Parviainen oli sotalapsena Nissarydissa Artur ja Gunhild Karlssonin perheessä jatkosodan aikana. Ruotsin ajan esi-
neistä mortteli on yhä tallella. Kuva: Tellervo Lahti.

lyhyt katsaus. Vapaaehtoinen työ mm. vaate-
ja elintarvikeavun keräämiseen suomalaisille
organisoiitiin heti talvisodan sytyttyä. Finlands
sak är vår – on kuuluisa Nationalsamlingenin
iskulause, joka kuvaa ruotsalaisten asennetta
suomalaisia kohtaan.

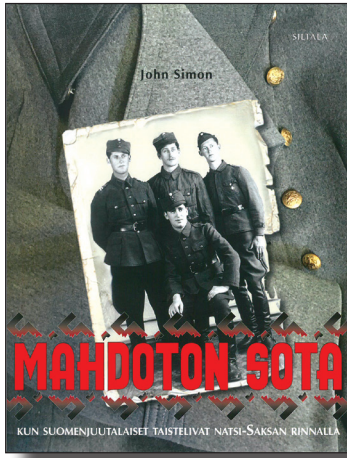
Ruotsin kaupunkiliiton taholta tehtiin aloi-
te erityisten adoptiokaupunkien nimeämi-
sestä Suomen kunnista yhteistyössä Suomen
kaupunkiliiton kanssa. Adoptiokaupunkitoi-
minta päättyi vuoden 1940 lopulla, mutta epä-
virallinen auttaminen jatkui Suomen ystävien
toimesta jatkosodan alettua. Monet talvisodan
aikaiset adoptiokaupunkisuhteet uudistettiin
kummikuntatyössä. Sota-ajan avustusvai-
heen päätyttyä kummikuntien työ muuttui
kulttuuriyhteistyöksi, josta kehittyivät poh-
joismaiset ystäväkuntasuhteet. Esimerkkinä
tästä on Seinäjoen ja Ruotsin Kristinehamnin
välinen adoptiosuhde ja kummikuntayhteis-
työ, josta muotoutui nykyinen ystävyyskau-
punkitoiminta.

Matti Hautaluoma Ida ja Bernhard Jeppesenin perhepotretis-
sa Johannes-pojan rippipäivänä 1942. Kuva: Suomen Siirtolai-
suusmuseon arkisto.

Helena Nyqvist Anderssonin perheen Ulla-tyttären kanssa
Uppsalassa 1942. Kuva: Suomen Siirtolaisuusmuseon arkisto.

Suomenjuutalaisten historiaa yksissä kansissa

John Simon: Mahdoton sota. Kun suomenjuutalaiset taistelivat natsi-Saksan rinnalla. Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu 2017, 590 s.

Kymmenkunta vuotta sitten selailin hajamielisenä uutuuskirjoja turkulaisessa kirjakaupassa. Käsiini osui teos *"Koneen ruhtinas"*, joka oli Kone-yhtiön voimamiehen Pekka Herlinin elämäkerta. En yleensä lue kauppaan tai teollisuuteen liittyvien henkilöiden elämäkertoja – liikaa viinaa, liikaa rahapuhetta. Silleenpäin ihmettelin kirjan menestystä, sillä teosta myytiin yli 100 000 kappaletta. Alitajuntaani jäi kuitenkin kirjoittajan John Simonin nimi. Myöhemmin ilmeni, että hän on tehnyt pitkän uran Kone-yhtiön tiedottajana. Taustaltaan Simon on amerikanjuutalainen tietokirjailija ja asunut Suomessa yli 25 vuotta.

Joulumarkkinoille 2017 ilmestyi John Simonin tietokirja *"Mahdoton sota"*, joka kertoo suomenjuutalaisten merkillisen historian kolmen sukupolven fiktiivisenä tarinana. Aloitin kirjan lukemisen jouluaattona. Tarkoitukseni oli selvittää lähes 600 sivuinen teos vuodenvaihteeseen mennessä. Mutta kuinkas siinä kävikään: kirja tuli selätettyä 24 tunnin yhtämittaisella rupeamalla, en yksinkertaisesti saanut kirjaa pois käsistäni. Enää en ihmetellyt *"Koneen ruhtinaan"* huikeita myyntilukuja. Toinen lukukerta jo sitten toikin uuden vuoden ja tekijän John Simonin puhelimitse langanpäähän. Kyseessä on yksinkertaisesti hyvä teos. Kirjan nimi on omalla tavallaan harhaanjohtava, sillä kyseessä ei ole varsinaisen

nen sotateos. Toki juutalaisten osuus maamme puolustajina toisen maailmansodan pyörteissä käydään läpi, mutta kyse on selkeästä läpileikkauksesta suomenjuutalaisten lähihistoriaan viimeisten 150 vuoden aikana.

Jotta pyörää ei tarvitse keksiä uudestaan, lainaan mukaillen kirjan kannen tekstiä: *"Iskevissä tietokirjajaksoissa John Simon asettaa tapahtuneen juutalaisten maahanmuuton ja perhehistorian laajempaan historialliseen yhteyteen kertomalla tarinan pienen suomenjuutalaisen yhteisön vaiheista."*

Haluan heti täsmöntää kaksi seikkaa: vaikka kyseessä on fiktiivinen perhehistoria, on taustalla vankka tutkimustyö. Tekijä on haastatellut kirjaansa varten 60 henkilöä, joihin juutalaisten veteraanien ja heidän perheenjäsentensä ohella kuuluu suomalaisen historiantutkimuksen ja sotatieteen kärkinimet ja kirjoittajat. Toisaalta kirja ei ole pelkästään fiktiota, sillä "syntetisoitujen" perheiden ympärillä esitetään todellisia tapahtumia ja henkilöitä. Itse asiassa kirja on kirjoitettu niin taitavasti, että teoksen läpikäytyään lukijalla on kokonaisnäkemys suomenjuutalaisten tulosta Suomeen sekä elämästä suomalaisena vähemmistönä nousuineen ja laskuineen.

Jatkosodassa vuosina 1941–1944 Suomen puolustaminen oli jaettu kahtia: suomalaiset joukot hoitivat Karjalan kannaksen ja Vienan Karjalan. Saksalaisella armeijaosasto Norwegenilla oli taas rintamavastuu Pohjois-Suomesta. Mielenkiintoiseksi asian tekee se, että kenraali Siilasvuon johtama 3. armeijakunta oli alistettu saksalaisille, ja näissä joukoissa palveli huomattava osa suomenjuutalaisista sotilaista. Aikaisemminkin on ollut hyvin tiedossa, että Siilasvuon lohkolle aivan saksalaisten joukkojen lähelle, Suomen juutalaiset perustivat rintamasynagogan. Kirja valottaakin hyvin niitä olosuhteita, joissa juutalaiset sotilaamme joutuivat aseveljeyttä ylläpitämään. Suomenjuutalainen rintamalääkäri pelasti taitavilla toimillaan kymmenien saksalaisten hengen, ja hänelle tarjottiin siitä hyvästä kiitokseksi korkeaa saksalaista kunniamerkkiä eli rautaristiä. Juutalaistemme tiedossa oli hyvin Saksan tuhoamisleirit, joissa heidän sukulaisiaan oli kadonnut. Eipä siis ihme, jos lääkimme torjui saksalaisten rautaristin varsin kulmikkailla voimasanoilla. Saksalaiset myönsivät rautaristin kolmelle Suomen juutalaiselle, mutta kukaan heistä ei ottanut sitä vastaan.

Kirjassa on kahdeksan päälukua, joista kolmessa ensimmäisessä keskitytään maamme juutalaisvähemmistön syntyyn. Teos tarjoaa elävän näkemyksen erikseen Viipurin, Helsingin ja Turun juutalaisyhteisöjen synnystä. Jos Helsingissä ja Turussa asuneet integroituivat vähitellen ruotsinkieliseen keskiluokkaan,

oli Viipurin juutalaisten tausta huomattavan proletaarinen. Tämän John Simon esittää oivaltavasti, kun hän näyttää yhteen viipurilaisen Benjaminin ja turkulaisen Rachelin. Esitystavassa ja asetelmassa on paljon Väinö Linnan Pohjantähteä, sen kirjoittaja itsekin myöntää reilusti.

Näin itsenäisyyden juhla-aikoina John Simon tuo mielenkiintoisia avauksia maamme sisällissotaan ja sen tuomiin muutoksiin juutalaistemme keskuudessa. Suomenjuutalaiset saivat heti itsenäisyyden aluksi oikeudet hakea kansalaisuutta (heitä ei siis kansalais-tettu suoraan). Sisällissota lykkäsi tämän mahdollisuuden hyödyntämistä. Vasta 10.9.1918 tuolloin 38-vuotias Moses Kotschak sai ensimmäisenä juutalaisena Suomen kansalaisuuden. Kirjoittaja toteaa oivaltaen, että *"vaikka Suomi oli viimeisiin Euroopan maita, jotka myönsivät juutalaisilleen kansalaisuuden, niin kansalaisuuden myöntäminen oli juuri itsenäistyneen maan ensimmäisiä uudistuksia."*

Kirja päättyy 1980-luvulle, kun Rachel ja Benjamin jo elämänsä ehtopuolella vierailivat ensimmäistä kertaa Israelissa. Jerusalemissa järjestetään helmikuussa 1988 viides juutalaisten sotaveteraanien tapaaminen. Paikalla oli myös huomattava määrä Venäjältä muuttaneita juutalaisia, jotka oikopäättävät suomenjuutalaisia veteraaneja entisistä vihollisinaan. He eivät voineet ymmärtää, että Suomi oli ollut aseveljeydessä saksalaisten kanssa. Tämä taas johti keskusteluun siitä, että suomalaisia ja tässä tapauksessa maamme juutalaisia sotilaita syytettiin holokaustin pitkittämisestä. Ei ihme, jos Rachel ja Benjamin palasivat kotiin apealla mielellä – kaikki eivät olleet sisäistäneet Suomen vaikeaa poliittista asemaa sota-aikana. Toisaalta aviopari oli "liian" suomalainen innostuakseen selittämään Venäjältä tulleille juutalaisille maamme kimuranteja sotilaspoliittisia olosuhteita.

Jotta kaikki ei olisi liian hyvin, parista seikasta hieman urputan. Ehkä kirja on tarkoitettu myös ulkomaisille lukijoille – muuten en ymmärrä meille suomalaisille itsestään selvien ja tuttujen yhteiskunnallisten tapahtumien perinpohjaista selittämistä. Talvisodan urhoollisuus on tiedossa, mutta ehkäpä se on hyvä kertoa asioista tietämättömillekin.

Kirja päättyy siis 1980-luvulle, jossa teki hieman haikeana toteaa, että aikaisempi iloinen yhdessäolo ja yhteisöllisyys on vähenemässä, samoin suomenjuutalaisten lukumäärä on laskusuunnassa. Tässä suhteessa minulle oli yllätys, miten ankarasti maamme juutalaisyhteisö on suhtautunut niihin jäseniinsä, jotka avioituivat ei-juutalaisen henkilön kanssa (suomalainen miespuoliso on *goj* ja naispuoliso *shikse*). "Vieraan" kanssa avioituville kävi hieman samalla tavalla kuin jeho-

vantodistajista eronneille, eli heidät eristettiin kokonaan yhteisöstään vielä 1950-luvulla. Käsittääkseni tässä suhteessa asenteet ovat huomattavasti lieventyneet, suorastaan arkipäiväistyneet. Ehkä näissäkin asioissa tarvitaan tienraivaajia: tunnetusti tässä suhteessa edelläkävijänä on kulkenut mm. kansanedustaja Ben Zyskowicz, jonka Rahime-puoliso on muslimi.

Kirjoittaja jättää harmittavasti pohtimatta, miten Suomen juutalaisten lukumäärä saataisiin jälleen kasvamaan ja etninen identiteetti pysymään korkealla. Mitä tapahtui tai tapahtuu Rachelin ja Benjaminin lapsille ja lapsenlapsille, miten he kiinnittyvät omiin juuriinsa ja etnisiin lähtökohtiinsa? Mutta: John Simonin kirja on kaikkiaan loistava kuvaus Suomen juutalaisten elämästä ja kohtaloista. Koneen Säätiötä on kiittäminen siitä, että arvokas sisältö on saanut arvoisensa upeat puitteet: kirjan toimitustyössä on nähty aikaa ja vaivaa, joten ulkoinen toteutus todella kruunaa kokonaisuuden.

Kirjassa on pieniä "nostoja" elävästä elämästä. Jos tänään Suomessa tunnetaan lisääntyvää vierasvihaa maahanmuutajia kohtaan, miten sitten suomalaiset rintamajermut suhtautuivat juutalaisiin asetovereihinsä?

Janiki Steinbock muistelee isäänsä (s. 493):

"Kun isä oli jatkosodan alkuaikoina rintamalla, hän oli paikassa, jossa oli myös saksalaisia joukkoja. Salomon-isäni oli upseeri, joten hän söi samassa ruokalasalissa, missä saksalaisetkin upseerit kävivät. Isä oli tumma ja isonenäinen. Jokainen näki, että hän oli juutalainen."

Saksalaisten tullessa saliin he näkivät isäni istuvan siellä syömässä. Saksalaiset upseerit ilmoittivat kovaäänisesti, etteivät söisi samassa paikassa juutalaisten kanssa. Isäni suomalaiset upseeritoverit totesivat, että saksalaiset voivat syödä vaikka ulkona. Isäni ei koskaan unohtanut tätä!"

(Alkuperäinen haastattelu Jukka Hartikaisen artikkelissa *"Ei unohtanut upseeritoveriensä tukea"*. Artikkelin on julkaistu teoksessa John Lagerbohm (toim.) Sata sotakohtaloa, 2011, s. 97).

Ismo Söderling
Väestöpolitiikan dosentti, tietokirjailija

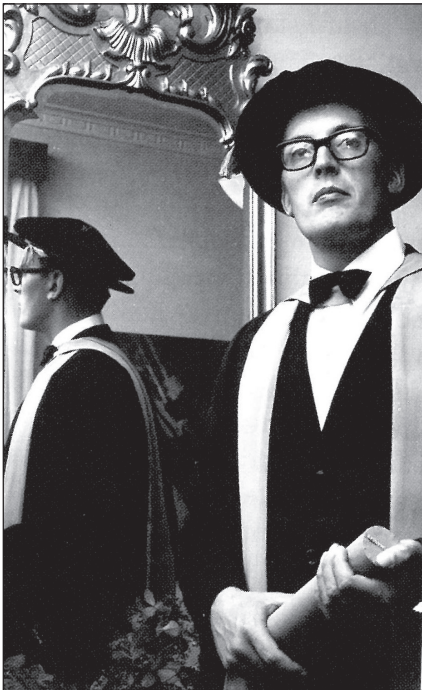

Evijärveltä maailmalle ja takaisin

Koivukangas, Olavi: Juurilta siiville. Lastuja ladun varrelta. OK-kirja, 2017. 270 sivua. ISBN 978-952-67997-4-2.

Arvostelu on ensin ilmestynyt Agricolan kirja-arvosteluissa 8.12.2017.

Teos sisältää professori Olavi Koivukankaan puheita ja kirjoituksia 1970-luvulta ny-

kypäiviin. Kantavana ajatuksena on siirtolaisuus sen monissa muodoissa, kotiseutu ja eteläpohjalaisuus.

Professori Olavi Koivukangas on siinä mielessä harvinainen mies, että hän on väitellyt Australian siirtolaisuudesta kahdesti. Ensin Australiassa ja sitten Suomessa. Toisaalta hän on jokseenkin tyypillinen eteläpohjalainen, itsevarma, iso, komeaääninen ja muuttanut maailmalle. Niin kuin useimmat eteläpohjalaiset olivat ja tekivät 1800-luvun lopulla ja seuraavan vuosisadan alussa. Osa heistä palasi, osa jäi. Suurin osa Yhdysvaltoihin ja Kanadaan. Koivukangas palasi, mikä olikin hyvä asia, sillä monessa hän on sittemmin ollut mukana ja menestyksellä.

Koivukankaan juuret ovat Evijärvellä, sieltä hän aikoinaan lähti opiskelemaan ensin lukioon Kokkolaan, sitten yliopistoon Turkuun ja eteenpäin stipendiaattina Australiaan kera vaimonsa, joka oli hammaslääkäri. Kaksi heitä lähti ja kolme oli takaisin tullessa – kirjoittaa Koivukangas. Kolmas, pikkuinen, vasussa mukana. Kansainvälisen uran jälkeen Olavi lunasti kotitalonsa sisaruksiltaan ja näin palasi vapaa-ajakseen taas Evijärvelle. Eteläpohjalaisuus ei hänestä ole karissut, ei elämänvuosien aikana Australiassa tai kaukana Turussa. Päinvastoin.

Puheita ja kirjoituksia 1970-luvulta lähtien

Nyt Koivukangas on julkaissut elämäkertatyypin uuden teoksen. Sen kannessa liittää kotka taivaalla ja alapuolelta löytyy vanha kanto. Juurilta siiville. Teos ei ole varsinainen elämäkerta vaan kokoelma Koivukankaan puheita ja kirjoituksia vuosien varrelta. Vanhimmat 1970-luvulta ja tuoreimmat varsin äskeisiä. Niin kuin Koivukankaan elämä on lähtemistä, olemista ja palaamista, niin ovat hänen tekstinsäkin. Eri tilanteissa esiteltynä ja kirjoitettuina ne ovat toki aina aikaansa ja pääteemaansa sidottuja, teemaltaan osin kertautuvia, mutta kyllä hän aina mahdollisuuksien mukaan ujuttaa tekstiinsä ja puheeseensa eteläpohjalaisuutta. Eikä kotiseutu-ate ole hänelle mitään jälkeensä jääneisyyttä – kotiseutu-ate on hänelle rohkeiden ihmisen aate, oikeus tunnustaa juuret, arvostaa menneiden sukupolvien työtä ja uskallusta lähteä etsimään uutta tulevaisuutta kauaksi merien taa.

Siirtolaisuus on Koivukankaan sydämen asia. Omakohtaisesti kauas matkaaminen ja vieraassa kulttuurissa asuminen on antanut

Kuva: Australian National Universityn vastaväitellyt tohtori juhla-asussaan. Teoksen kuvitusta.

hänelle mahdollisuuden oivaltaa siirtolaisuuden syvintä olemusta. Rohkeutta tarttua mahdollisuuksiin, intoa järjestää elämänsä uudella tavalla, mutta samalla jossain takana epävarmuus siitä, kuka minä oikein olen ja keihin minä kuulun. Tämä maailmankuva, jota tukee pohjalaisten Amerikkaan muuttoprosessi, johdatti hänet myös tutkimaan siirtolaisuutta ja olemaan aktiivi myös perustamaan Turkuun Siirtolaisuusinstituuttia yhdessä professorinsa Vilho Niitermaan kanssa. Tuokin prosessi oli raskas, olihan kokonaisen uuden instituutin perustaminen Turkuun Turun yliopiston liepeille aikamoinen suoritus. Mutta se onnistui! Nyt Siirtolaisuusinstituutti on kansallisesti ja kansainvälisesti merkittävä tutkimuslaitos, joka keskittyy niin maastamuuttoon ja sen historiaan myös maahanmuuttoon ennen ja nyt, samoin kuin maassamuuton problematiikkaan.

Tässä yhteydessä ei ole mahdollista käydä läpi Koivukankaan tekstejä yksityiskohtaisesti. Otsikkotasolla liikutaan Suomen tiellä itsenäisyyteen, Järviseudun sisäiseen muuttoliikkeeseen, Pietarsaareen, joka mainitaan myös Järviseudun Amerikkana, aivan kuin Kotka oli Amerikka savolaisille. Kaiken alkuna on kuitenkin 1600-luvun siirtolaisuus Delawareen, jossa Uuden Ruotsin siirtokunnan asukkaista kaiketi suurin osa oli suomalaisia – tarkemmin sanottuna metsäsuomalaisia. Koivukangas seurailee turkulaisen Herman Spöringin hurjaa, mutta kuolemaan keskeytynyttä maailmanympärimatkaa 1700-luvulla osana James Cookin löytöretkeilyä. Amerikkansuomalainen John Morton – Yhdysvaltain itsenäisyyden ratkaisija – saa lukunsa samoin kuin Australian joukoissa ensimmäisessä maailmansodassa taistelleet ja kaatuneet suomalaissiirtolaiset. Pistäytyypä Koivukangas Argentiinassakin tapaamassa suomalaissiirtolaisten viimeisiä hengenvetoja yhtä hyvin kuin Siperiassa hankkimassa sieltä Peräseinäjoelle siirrettävää suomalaisrakennusta.

Kuva: Olavi Koivukankaan suunnittelema hautamuistomerkki. Teoksen kuvitusta.

Samalla tulevat kuitatuksi suomalaisten karkotukset Siperian. Tämä rakennus liittyy Siirtolaisuusinstituutin Peräseinäjoen filiaalini syntyn. Sinne perustettiin myös muistolehto, joka on omistettu ulkosuomalaisille ja paikalle nostettiin hautamuistomerkki. Muistomerkki on Koivukankaan itsensä suunnittelema peruskivelle nostettu maapallo.

Siirtolaiskirjallisuus Amerikassa, Australiassa ja Ruotsissa ovat myös tarkastelun kohteena – miksi ei Neuvostoliitossa? Kalevalan kautta amerikansiirtolaiset saivat myös rakennettua omat salaseuransa, jotka olivat kovasti huudossa viime vuosisadan alussa.

Kun Koivukangas ensimmäisissä lastuissaan kertoo itsestään, lapsuudestaan ja nuoruudestaan, hän palaa teemaan myös viimeisissä teksteissä, joissa suvun menneet ja jäljellä olevat henkilöt saavat persoonallisen tervehdyksensä ja joissa Koivukangas myös katsoo eteläpohjalaisen sukunsa tulevaisuuteen.

Kotiseutu, suku, maailmanlaajuinen näkökulma ja eteläpohjalaisuus – taattua Olavi Koivukangasta.

Lassi Saressalo

ROHKEITA VAI HULLUNROHKEITA?

Mai Tolosen siirtolaisromaani *Kupai nau – nähdään pian* valottaa Amerikkaan lähtijöiden rohkeutta ja motiiveja tavalla, joka auttaa lukijaa ymmärtämään myös nykypäivän siirtolaisuuden syitä.

Vuosina 1870–1914 Suomesta muutti Amerikkaan yli 300 000 ihmistä. Ilman kännykkää, ilman sosiaalisen median uutisvirtaa, ilman kielitaitoa. Suurin osa heistä lähti paremman elämän perässä. Kutsuttiinko heitäkin elintasopakolaisiksi?

Tolosen esikoisromaani vie lukijan mukanaan siirtolaisiksi lähteneiden ihmisten elämään ja kohtaloihin 1900-luvun alkuvuosina. Faktaa ja fiktiota taidokkaasti yhdistäen tekijä on poiminut ihmisvirrasta neljä lähtijää, renki Albin Määrinkäisen Jurvasta, veturinlämmittäjä August Leppimäen ja barnflicka Sofia Lönnbergin Viipurista sekä opettaja Johan Liljestrandin Pietarista. Heillä kullakin on oma polkunsaa, omat ongelmansa, omat haaveensa ja omat syynsä lähteä. Maailma kohisee ympärillä eikä ehdi kiinnittää heihin huomiota. Lukija pääsee kuitenkin kiehtovan lähelle, kun tekijä avaa heidän mielenliikkeitään ja muistojaan.

Lisätietoja kirjasta antavat:

OK-kirja, kustantaja Olavi Koivukangas, olavi.koivukangas@live.fi

Mai Tolonen, maitolonen@yahoo.co.uk

Kirjaa voi ostaa suoraan kustantajalta tai nettikirjakaupoista (Adlibris, Booky fi).

Tolonen kiinnostui siirtolaisaiheesta vuosia sitten luettuaan suvussa säilyneitä Amerikan sukulaisten kirjeitä. Ne inspiroivat tutkimaan aikakautta ja kirjoittamaan tarinoita ihmisistä todellisen maailman keskellä. Amerikasta löytyi myös kymmeniä sukulaisia, joiden sukujuuret johtivat rohkeaan, nuoreen naiseen, joka lähti Suomesta Amerikkaan 1800-luvun lopussa.

FM Mai Tolonen on syntynyt ja käynyt koulun Vaasassa, valmistunut Helsingin yliopistosta ja asunut aikuisikänsä Espoossa. EU:n tutkimus- ja innovaatiopolitiikka vei hänet muutamaksi vuodeksi myös Brysseliin. Kansainväliset työtehtävät valtionhallinnossa sisälsivät EU:n tutkimusohjelmien valtakunnallisen yhteystoimiston vetovastuun, viestintää, verkottumista ja koordinoitua.

Romaanin kustantajana on siirtolaisuuteen erikoistunut OK-kirja, joka on professori Olavi Koivukangan v. 2012 perustama kustantamo. Koivukangas on tutkinut laajasti siirtolaisuutta, ja hän johti Siirtolaisuusinstituuttia Turussa vuosina 1974–2009.

Rokansaaresta Amerikkaan

Eero Sorila

Vaativattomassa savolaiskodissa syntynyt Hannele Ranta (os. Montonen) päätyi amerikkalaisen leskirouvan palatsimaiseen kotiin Floridaan. Nykyään hän asuu miehensä Jarin kanssa Astoriassa, Oregonin osavaltiossa. Tyynenvaltameren tuntumassa sijaitseva Astorian kaupunki liittyy läheisesti suomalaiseen siirtolaisuushistoriaan.

Puumavedeltä avautuu huikea näköala Saimaalle, joka on Suomen suurin järvi. Siinä on 5484 saarta, mutta Rokansaari poikkeaa kaikista muista, sillä se on Hannele Rannan synnyinpaikka, lapsuudenkoti kullan kallis. Vuonna 1954 syntynyt Hannele sai kasvaa luonnonläheisessä ympäristössä. Rokan saari kattaa yli tuhat hehtaaria, on noin kaksi kilometriä pitkä ja kilometrin leveä. Saarella on kymmenen pientä järveä.

Hannelen lapsuudessa saarella asui vain kolme perhettä ilman sähköä tai muita nykyajan mukavuuksia. Kaikki ruuanvalmistus tapahtui puilla lämmitetyssä hellassa ja uunissa. Suuri kakluuniuuni antoi tarpeeksi lämpöä perheelle kylmänä talvikautena.

Oregonin osavaltiossa vuonna 1811 perustetussa Astorian kaupungissa valmistui 40 vuotta ennen Hannelen syntymää upea talo korkealle mäen päälle. Tämä amerikkalainen koti siirtyi Jari ja Hannele Rannan omistukseen vuonna 1975, jonka viihtyisissä tiloissa Hannele muistelee elämänsä vaiheita ja vastaa mietiskellen kysymyksiini.

Minkälainen lapsuus sinulla oli?

Sain viettää onnelliset lapsuus- ja nuoruusvuodet hyvässä kodissa. Perheeseemme syntyi viimeisinä lapsina veljekset Pekka ja Olli. Heitä me neljä tyttöä hoidettiin, koska äidillä oli kädet täynnä työtä. Lehmät piti lypsää, siat, lampaat ja kanat hoitaa, huolehtia kasvimaasta ja valmistaa ruokaa kahdeksanhenkiselle perheelle. Lauantaisin me tytöt autoimme äitiä kodin siivoamisessa ja vuoropäivinä tiskasimme astioita.

Kesäisin juoksimme paljain jaloin ulkona ja leikimme noin 40 hehtaarin kokoisella omalla maatilalla. Rokansaarta ympäröi hiekkarannat. Kaikki opimme uimaan lapsena kuin itsensä. Savikuopasta kaivoimme meille mielui-

saa savea, josta muokkasimme leikkimukeja, lautasia ja maljakoita. Käpyjä yhteen liittämällä teimme monenlaisia eläimiä leikkeihimme. Kun lapsia ei tarvinnut enää työntää lastenvaunuissa, laskimme niillä jännittyneinä saaren mäkiä polkuja. Joululahjaksi saimme yhden vaatekappaleen, useasti sukat tai lapaset ja nukken. Joulukuun suuri tapahtuma meille lapsille. Jouluaamuna menimme kaikki hevosreellä joulukirkkoon Puumalaan. Sinne oli noin 10 kilometrin matka.

Kohtasiko perhettänne vaarat tai pelottavat tilanteet?

Yhtenä talvena, kun isä meni tavan mukaan kerran viikossa postia hakemaan, jää petti 300 metrin leveässä Lietsalmessa ja hän vajosi hyisevän kylmään veteen. Isä taisteli henkensä edestä ja selvisi kantavalle jäälle. Likomärkinä hän joutui kävelemään kovassa pakkasessa kahden kilometrin matkan kotiin. Silloin kuolema oli lähellä, mutta onneksi saimme pitää isän. Terveinä olimme, paitsi kerran jouduin käymään lääkärissä vatsataudin takia.

Muistuu myös mieleeni ukin kuolema. Ruumis pestiin ja laitettiin kotimme aitaan. Me lapset menimme sitä katsomaan, mutta emme pelänneet ollenkaan. Ukki oli ollut ahkera laulamaan virsiä.

Missä kävitte koulua?

Seitsemän vuotta kävimme saaresta käsin Rokansalon koulua. Sinne oli kotoa kymmenen kilometriä. Viikkopäivät asuimme Leskisen talossa lähempänä koulua. Ainoastaan Arja siskoni kävi kaksi vuotta oppikoulua. Minä menin talouskouluun Mikkeliin, jonne meiltä oli noin 70 kilometrin matka. Sain asua äitini siskon tyttären luona Mikkelissä vuoden kestävästi kouluaikaa. Pääsin heti talouskoulun käytyäni silloiseen Puumalan hienoimpaan Virran Hovi -ravintolaan kokin apulaiseksi. Kun kokki ei jostain syystä ilmestynytkään töihin, minut laitettiin kokin virkaan. Ravintolassa tehtiin kaikki ruuanvalmistus itse tuoreista aineksista. Se oli monipuolista käytännön koulutusta alallani.

Noin kahden tuhannen asukkaan Puumalasta on muodostunut Suomen toiseksi suurin vapaa-ajan lomailukohde lisä ravintoloihin. Sieltä saa myös vuokrata veneitä ja rantamökkejä. Tunnettu pianisti – säveltäjä George De Godzinsky (1914–1994) – ihastui luonnonkauniiseen Puumalan seutuun jo 1930-luvulla ja vietti siellä useita kesälomiaan. Hän kiintyi erikoisesti Rokansaareen ja runoili Karin Montosen vieraskirjaan siellä tekemänsä laulun, josta yksi säkeistö tässä.

*Auringon lasku
Sä Rokansaari kultainen, unelmien maa.
Mä rakastan sun rantoja luontos' ihanaan.
Mä sydämessäni tunnen,
sua tulen kaipaamaan.
Sun kauneuttas' tulen
ma aina muistamaan!*

Hannele hankki Mikkelin talouskoulun ja Puumalan Virran Hovin kautta ruuanvalmistus uran, joka on ollut tärkeä osuus hänen elämässään aina Suomesta Amerikkaan asti.

Floridassa jo vuosia asunut Jari Ranta teki poikamiehenä matkan kotiseudulle Mietulan kylään. Sieltä on 10 km matka Puumalan kirkolle. Omavaraisen maalaistalon poika löysi Rokansaaren tyttären ja heidät vihittiin Puumalan kirkossa vuonna 1973. Aviovaimo seurasi viisi vuotta itseään vanhempaa miestänsä Amerikkaan. Pätevänä kirvesmiehenä Jarilla oli Floridan Lake Worthissa paljon töitä, ja Hannelekin sai työpaikan. Amerikkalainen opporikas leskirouva Mrs. Young asui palatsi-

maisessa kodissaan Palm Beachissä. Hänellä oli jo tusinan verran palvelusväkeä, mutta tuntien suomalaisen tunnollisuuden, Hannele tarvittiin myös siinä huushollissa.

Mitä on jäänyt mieleesi siitä työpaikasta?

Huvittuneena Hannele kertoo uniformun ostosmatkasta ennen töiden alkua. "Rouva Youngilla oli useita komeita autoja. Minua kyyditsi hänen autonkuljettajansa Rolls Royce -merkkisellä erääseen Palm Beachin kauppaan. Hankinta onnistui ja uuteen uniformuun puettuna työt alkoivat."

Hannele sai hyvän työn kartanon ruuanlaitto-osastolla ja oman huoneen asuttavakseen. "Talossa oli suomalainen hovineiti, joka jakeli tehtävät ja työvuorot henkilökunnalle. Muistan, kun aterialle käytässä rouvan porsliinastiaston ympärille aseteltiin aina tuoreita orkedioita. Vapaa-aikoina menin minne halusin ja tutustuin meren rannalla sijaitsevaan Palm Beach alueeseen."

Muutto muualle

Elämä hymyili nuorelle parille auringon ja palmujen alla. Suomen viileyteen tottuneina Jari ja Hannele pitivät Floridasta, mutta jatkuva kuumuus varsinkin Jarin rakennustyömailla herätti ajatuksen katsella muunkinlaista ilmastoa ja asuinsijoja Amerikassa. Monien tutustumiskohteiden jälkeen Rannat päätyivät vuonna 1974 enemmän suomenkaltaiseen ilmastoon Amerikan itärannikolle Astoria-nimiseen kaupunkiin. Suuri Columbia-joki on Washingtonin ja Oregonin osavaltioiden rajana Astorian alueella. Kaupungissa asuu nykyään 10 000 ihmistä.

Astoriassa oli 1900-luvun vaihteessa suuri suomalainen yhteisö yltäen yli kolmeen tuhanteen asukkaaseen. Toisella puolella jokea asunut Albert Wirkkala kertoi kuulemansa tarinan menneiltä vuosilta.

"Koska Astoriassa oli niin paljon suomalaisia, oikeudenkäyntikin pidettiin suomen kielellä. Tuomari oli myös suomalainen. Paikalla oli yksi mies joka ihmetteli kuultuaan kieltä jota hän ei ymmärtänyt. Tuomari tokaisi tälle, "Mikä mies sinä olet kun et suomea ymmärrä?"

Kalastus, metsätyöt, rakentaminen ja turkiseläinten pyynti ovat olleet alueen suomalaisten pääelinkeinoja. Kalajalostamot tarjosivat myös työpaikkoja monille suomalaisille naisille.

Jarille kalastus oli jo lapsuuden vuosilta ollut mielenkiintoista ja mielekästä puuhaa. Hän muistaa Pentti enonsa kanssa tehtyjä kalareissuja Saimaalle, jossa muikkusaalis oli sadoissa kiloissa, mutta onneksi verkot eivät kuitenkaan revenneet. Nykyään Jari kalastaa Tyyneen val-

Jari Ranta kodin heinäpellon laidalla 8 vuotiaana. "Äiti otti tämän kuvan minusta Agfa-laatikko-kameralla", Jari muistelee. Kuva: Rannan albumi.

tamereen virtaavasta Columbia-joesta lohta, josta Hannele valmistaa herkullisia aterioita moneen tyyliin. Myös riistan hankinta kuuluu läheisesti Jarin elämään. Hän on erikoistunut metsästämään jousipyyssyllä kauriita ja muuta riistaa. Pitkälle omavaraisessa taloudessa heillä on kanoja, kasvimaata, hedelmäpuita ja paljon muuta. Uudella kotiseudulla perhekin kasvoi ja heille syntyi kaksi poikaa, esikoisena Mika ja kuopuksena Simo.

Jarin ja Hanneleen muuttaessa Astoriaan vuonna 1974, siellä toimi vuonna 1954 perustettu vaneritehdas, jossa oli paljon suomalaisia töissä. Jari muistelee yhä työtovereitaan Vedenojaa, Tynkilää, Jaakkolaa, Nauhaa, Rahkolaa ja Tilaa. Työläiset omistivat osakkeita tässä laitoksessa, joten tehdas oli ainakin osittain heidän. Jari pääsi myös vaneritehtaalle työhön ja hankki osakkeita.

Hannele palkattiin ruoka-alaan liittyvään työhön, vaikei heti kokiksi. Lohirikkaan Columbia-joen rannoilla oli monia yrityksiä, joissa perattiin ja savustettiin kaloja. Hannele pääsi Bumble Bee -kalajalostamoon töihin lohia ja tonnikaloja lohkomaan. Kalojen sisämykset eroteltiin kissanruoaksi. Tässä laitoksessa oli töissä paljon suomalaisia naisia. Helena Perttu toimi tuotantotarkastajana. Koska laitoksen koneisto liukuhihnoineen kävi jatkuvasti, Pertun tehtäviin kuului ilmoittaa kulkekin työntekijälle tauot.

”Se oli mukava työpaikka, jossa vieriekkäin tuli työn ohella ystävystytyä moniin Astorian suomalaisiin naisiin”, Hannele muistelee työtovereitaan kuten jo mainittua Helena Perttua, Eini Perkiömäkeä, Marju Jaakolaa, Rauha Kärkkäistä, Eija Liiasta, Soili Nauhaa, Lempi Koskelaa, Helvi Heinoa ja Vieno Ojalaa.

Jari oli Floridassa hankkinut vahvan kokemuksen rakennusosalalla, joten ennen pitkää hän perusti oman Ranta Construction -rakennusliikkeen Astoriaan. Ahkerana ja taitavana rakentajana töitä oli niin paljon, että hänen piti palkata lisää työväkeä laajenevaan rakennustoimintaansa. Tänä päivänä Astoriassa on satoihin nouseva määrä rakennuksia, joissa näkyy Jari Rannan kädenjäljet. Hän on menestyksestään huolimatta mies, joka on valmis tarttumaan kaikenlaisiin töihin, jopa ojan kaivamiseen. Jari tuntee mielihyvää siitä, että Astoriassakin suomalaiset ovat tunnettuja ahkeruudesta ja rehellisyydestä.

Savolaishuumoria pursuava Jari veistelee: ”Eräs kotikylän maanviljelijä oli niin rehellinen, ettei hän kaivanut edes salaojia”.

Hannele siirtyi myöhemmin kalajalostamolta paikalliseen hoivakotiin koulutustaan vastaavaan työhön. Hän jäi kokin virasta ansiotuneelle eläkkeelle vuonna 2017 palveltuaan samassa työpaikassa 30 vuotta.

Hannelen koti Rokansaareissa. Henkilöt vasemmalta oikealle: Anni Montonen (Mummi), Helli Montonen (nykyisin Kiljunen), hän on Hannelen täti. Pieni tyttö nukun kanssa on Hannele, Emil Montonen (ukki), Paula ja Pirkko, Hannelen siskot. Kuva: Rannan albumi.

Rannan koti Astoriassa joka on toistasataa vuotta vanha. Helmikuussa pihanurmi on vihreää koska alueen ilmasto on leuto. Kuva: Eero Sorila.

Se että lohta riittää 2000 km pitkässä Columbia-joessa ja että metsässä on runsaasti riistaa, tarjosi pehmeän laskun eläkkeelle siirtyneelle Rannan pariskunnalle. Vapaa-ajan ongelmia ei ole ainakaan vielä ilmaantunut. Astorian suomalaisuuteen liittyvien kohteiden oppaina Rannan pariskunta näyttävät kiertueen lopuksi erään amerikansuomalaisen viimeisen lepopaikan.

Astorian Greenwood – Vihreä Puu, nimisellä hautausmaalla on Kälviällä syntyneen Jooseppi Riipan (1868–1896) muistokivi. Riippa sävelsi ja sanoitti Kotimaani omi Suomi -laulun. Astoriaan ja eri puolille maapalloa asettuneiden siirtolaissuomalaisten tunne maailmaa koskettaa tämän laulun sanoma kautta sukupolvien.

Linda Bäckman

Integration i projektform – en kartläggning av integrationsprojekt i Svenskfinland

På många håll i Svenskfinland har man under årtionden engagerat sig för att främja invandras integration i samhället. Olika slags projekt har genomförts av både myndigheter och tredje sektorns aktörer. I denna rapport sammanställs information om avslutade och pågående projekt till en första kartläggning av integrationsprojekt i Svenskfinland. Rapporten omfattar ett trettiotal projekt, samt intervjuer med nyckelpersoner i de olika regionerna för en bredare syn på integration som fenomen och på de insatser som gjorts på svenskt håll. Projektverksamheten har till stor

del fokuserat på sysselsättnings- och utbildningsåtgärder, och i rapporten behandlas god praxis som identifierats i projekten. Samtidigt utgör kartläggningen en lägesrapport av vad som gjorts hittills och vilka områden framtida insatser kunde riktas till.

Publikationer 20. Migrationsinstitutet 2017. 102 s.

Pris 15 € + leverans

Gottlund 200

7.7.2017, Svärdsjö Svartnäs, Sverige

Juha Tainio

Nätverkforskare, reporter

En solig dag i början av juli. Parkeringen vid Svartnäs gamla bruk är fylld av bilar. Folkets Hus är fyllt av besökare. 2017 firar republiken Finland 100 år och temat i Svartnäs är Gottlund 200 år.

Vid 1800-talets början, när rikets västra halva fortfarande grät över förlusten av den östra halvan, tipsades en ung student i Uppsala, Carl Axel Gottlund om att det finns finnar också i den västra rikshalvan. Sommaren 1817 påbörjade Gottlund sin resa till Dalarna för att söka efter dem som han hört talas om, finnarna som bodde gömda djupt inne i skogarna.

Gottlund förberedde omsorgsfullt sin resa. Studenten skrev en bok om finska kalevala dikter Pieniä runoja. Han for först till Kumla för att träffa sin inspiratör och mentor, kyrkoherde Frans Michael Franzén, född i Uleåborg och som senare blev biskop i Härnösands stift samt var medlem i Svenska akademien. Vidare fortsatte Gottlund via Örebro till Falun för att träffa landshövdingen i Kopparberg för att erhålla lov att resa i Dalarna.

Resan gick från prästgård till prästgård, och sonen till prästen i Juva rödde sig i bekanta miljöer. Han hörde fler berättelser om finnarna, men likväl berättade alla att ingen pratade någon finska där längre. De finnar som flyttat till Sverige i forna tider, deras ålderdomliga finska tungomål skulle han alltså inte hitta, och Gottlund var redo att återvända från Svartnäs till Uppsala. Avståndet var bara ett tjugotal mil. En liten gnista av hopp tändes dock när studenten la märke till en grupp arbetare vid masugnen som väntade på sin lön. En äldre man i sällskapet såg väldigt mycket ut som en savolaxare tyckte Gottlund allt, och trots att gruppen pratade svenska sinsemellan bestämde han sig att utföra ett test. Gottlund gick fram till mannen och hälsade på honom med den finska som talades i Juva, där Gottlund själv var uppväxt.

Detta hände 7.7.1817 och i sin dagbok skrev Gottlund om hur förvånade männen blev av att en herreman kan deras språk. Inte bara den gamla mannen utan alla i gruppen

Juha Tainio och kartan över Finnskogsriket i mellersta Sverige Svartnäs. Där Gottlund träffade första gången skogsfinnar. Foto: Jouni Korkiasaari.

kunde finska! Nu fick Gottlunds resa en ny riktning – mot Finnskogsriket. Först blev han bjuden en bit in i skogen till byn Hiirola. Hur det hela gick till skrev den 23-åriga studenten noggrant ner i sin dagbok. 200 år senare blev detta till ett bygdespel – kesäteatteri – samt ett seminarium som tog upp Gottlunds betydelse för Finnskogsriket, de östligaste av Sveriges finnskogar, som numera kan också kallas kunglig: prins Daniel, kronprinsessan Victorias make, härleder sin släkts rötter dit.

Idén till "Gottlund 200 Suomi 100" kom till under utlandsfinnarnas årliga träff FinnForum 2016 i Åbo. Den hade skogsfinnarna som en av tema och där Maud Wedin berättade att Finnsam Finnbygder i samverkan ska delta i Finland 100 firandet. Då undrade jag om de inte var 200 år sedan 1817 när Gottlund gjorde sin resa till Dalarna och träffade de första finsktalande skogsfinnar. Då kläcktes idén att göra något på den dagen. Dessutom Petri Minkkinen som föreläste om den finska bebyggelsens spridning i Fennoskandia hade också forskat om sin egen släkt och hittat en upprorsmakare från Klubbekriget, Heikki Hiirainen, som försvann sen från kyrkböckerna. När Maud Wedin berättade i sin föreläsning att det finns en Hiirainens tjärn i skogarna anade Petri att upprorsmakaren som försvann från Uurainen i Rautalampi hade flytt Klubbekriget över Botenviken till skogarna i gränstrakten mellan Gästrikland, Hälsingland och Dalarna. Skogsfinnarna som Gottlund träffade var Hiiroi-

nens. Sammanträffandet väckte till en önskan att fira händelsen. I början av året samlades de intresserade till ett planeringsmöte med både ortbor med äldre skogsfinnk påbrå samt nyare sverigefinnar. Man bestämde sig för att skapa ett bygdespel och hålla seminarium. Hela orten engagerade sig tillsammans med en bred front av skogsfinneforskare och satsningen

var inte bortkastad: besökarmängden i juli överraskade arrangörerna fullkomligt! Bland besökarna fanns krigsbarn, finlandssvenskar, sverigefinnar, svenskar och gäster från Finland. 200-års jubileet av sverigefinnarnas frontman K. A. Gottlund blev ett evenemang som man gärna kommer ihåg och hoppas på en fortsättning!

Evenemanget arrangerades av:

Finnsam – finnbygder i samverkan, Kråkan kulturteater, Finnskogsmuséet, Föreningen Finnskogsriket, Svartnäs Intresseförening, Svartnäs Folkets Hus, Svartnäsgården och Migrationsinstitutet.

Viro 100 vuotta 17.2.2018, Turun yliopisto

Turussa juhlittiin Viron satavuotista itsenäisyyttä arvovierain. Edessä oikealta tohtori Pentti Arajärvi, Suomen presidentti Tarja Halonen ja Viron pääministeri Jüri Ratas. Tilaisuuden järjestivät Turun Yliopistosäätiö, Turun yliopisto, Turun kaupunki, Turun Tuglas-seura ry, Varsinais-Suomen Viro-keskus ry ja Viron kunniakonsulaatti Turussa. Kuva: Juha Laine.

Kutsu

Jouni Korkiasaaren juhlaseminaariin

Suomalaisten siirtolaisuus

Keskiviikkona 28.3.2018, klo 10.00–16.00
Siirtolaisuusinstituutti, Eerikinkatu 34, 20100 Turku

Jouni Korkiasaari on tehnyt pitkän elämäntyön suomalaisen siirtolaisuuden tutkimuksessa ja dokumentoinnissa. Jouni eläköityi Siirtolaisuusinstituutin tietopalvelupäällikön toimesta vuoden 2017 lopussa ja haluamme osoittaa kunnioitusta hänen työllensä siirtolaisuuden tutkijana. Juhlaseminaarin puhujina on Jouni Korkiasaaren pitkäaikaisia tutkijakollegoja.

Ohjelma

10.00 Juhlaseminaari avaus

Siirtolaisuusinstituutin toimitusjohtaja Tuomas Martikainen

10.15 Ulkosuomalaiset tänään

Jouni Korkiasaari

10.45 Sisällissota jakoi amerikansuomalaisia

Professori emeritus Auvo Kostiaainen

11.15 Keskustelu

11.35 Ullavan siirtolaisuusprojektin aineiston lahjoitus

Projektinvetäjä Pekka Rauhala

11.45 Lounas (omakustanteinen)

12.45 Siirtolaiskirjallisuus

Professori h.c. Olavi Koivukangas

13.15 Siirtolaisten unelmat ja utopiat

Dosentti Ismo Söderling

13.45 Keskustelu

14.15 Kahvia ja pikkusuolaista

14.45 Oskari Tokoin jäljillä Amerikassa

Toimittaja, verkostotutkija Juha Tainio

15.15 Siirtolaisuuden tutkijana Turun yliopistossa

Professori emeritus Reino Kero

15.45 Keskustelu

16.00 Tapahtuma päättyy

Seminaari on maksuton ja avoin kaikille. Tervetuloa!

Lisätietoja: www.siirtolaisuusinstituutti.fi, 02 284 0440, satu.lopponen@utu.fi

Henkilöstöuutisia

Miika Tervonen, vastaava tutkija, dosentti, PhD

Aloitin siirtolaisuusinstituutissa vastaavana tutkijana helmikuun alussa. Siirryn instituuttiin Helsingin yliopiston Sosiaalitieteiden laitokselta, jossa olen työskennellyt Suomen akatemian rahoittamissa *Insecure lives*- sekä *Nationalism and Democracy in a Welfare State*-hankkeissa. Olen tutkinut näissä erityisesti EU:n sisäisiä siirtolaisia, pohjoismaisten hyvinvointivaltioiden rajoja ja nationalismia. Olen lisäksi tutkinut mm. monikulttuurista Helsingin Vuosaarta ja Suomen romanien historiaa. Ulkosuomalaisiin liittyvää tutkimusta olen tehnyt New Yorkin "Finntowneissa", sekä Ruotsissa, jossa olen haastatellut kolmen sukupolven romanitaustaisia siirtolaisia.

Olen taustaltani historiantutkija ja yhteiskuntatieteilijä. Olen väitellyt European University Institutessa, Italiassa, ja vierailut

mm. Columbian yliopistossa ja London School of Economic'ssa. Pidän historiallisista päiväkirjoista ja uusien asioiden opettelusta, ja muodostan toisen puoliskon *Ylen Päivystävistä dosenteista*.

Työni Siirtolaisuusinstituutissa antaa minulle mahdollisuuden rakentaa instituutissa olevan ainutlaatuisen tietämyksen, verkostojen ja aineistojen pohjalta uusia tutkimuksellisia avauksia erityisesti maastamuuttoon liittyen. Työkuvaani kuuluu oma tutkimustyö, asiantuntijatehtävät sekä uusien tutkimushankkeiden suunnittelu ja johtaminen. Odotan innolla yhteistyötä instituuttilaisten ja muiden uusien yhteistyökumppaneiden kanssa!

Mirelle Al Rahi, PhD researcher in Applied Social Sciences

My name is Mireille Al Rahi. I am a 37 year-old Lebanese female living in Italy and studying at La Sapienza University of Rome. I am currently enrolled in my third year of Applied Social Sciences' Doctoral program at the department of Social Sciences and Economics. I hold a Bachelor of Science in Nursing from the Faculty of Public Health of the Lebanese State University and have had ten years of working experience as a nurse in a hospital setting. I also hold a Master's degree in Development and International Cooperation from Sapienza Interfaculty of Political Sciences, Sociology and Communication.

I am an Arabic native speaker and I am fluent in English, French and Italian. I started research in the field of international migration (flows, migrant stocks...) with macro data analysis. I basically used a quantitative methodology in analyzing official data from several sources. I also focused on the phenomenon of

forced migration (refugees and asylum seekers).

My latest research tackles issues related to migrant social networks as well as their religious affiliation and cultural background. I have recently finished the first phase of my research in Lebanon on Iraqi migrants focusing on their social networks and the impact of their religious affiliation and their cultural background on their migratory choices. As second phase, I would like to examine the Iraqi communities currently residing in Finland, specifically here in Turku. The purpose of my study is to underline the importance of social networks and the role they play in the process of integration in the host community. Bearing in mind that Iraqi refugees in Lebanon are mostly in a transitional phase since they are in a state of waiting, the Lebanese and Finnish contexts can be quite dissimilar in terms of legal status and in terms of integration and adjustment in the host society.

In Memoriam

Ilkka Mäkelä

1949–2018

Suuri siirtolaisuuden ystävä on poissa

Siirtolaisuusinstituutin henkilökunnan on saavuttanut surullinen tieto pastori Ilkka Mäkelän poistumisesta keskuudestamme 11.1.2018 vaikean sairauden uuvuttamana. Ilkka Mäkelä oli juuri jäänyt eläkkeelle kirkon ulkosuomalaistyön johtajan tehtävästä. Edessä oli tälle talvelle matka Australiaan Perthiin yhdessä Heidi-puolison kanssa. Lomailun ja rentoutumisen ohella Ilkalla oli tarkoitus toimia pappina paikallisessa suomalaisessa kirkossa. Suunnitelmiin tuli kuitenkin muutos, ja matka epävarmuuteen alkoi saadun diagnoosin myötä.

Ilkka Mäkelä oli suuri siirtolaisuuden ystävä. Hän asui perheineen useilla mantereilla toimiessaan siirtolaispappina tai muissa ulkosuomalaisuuteen liittyvissä tehtävissä. Ensimmäisen pidemmän matkan Mäkelän perhe teki Australian Adelaideen, jossa Ilkka toimi suomalaisen seurakunnan siirtolaispastorina vuosina 1977–1982. Seuraava tehtävä olikin sitten Antwerpenissä Belgiassa, jossa Ilkka oli vuosina 1984–1987 Suomen Merimieslähetysseuran asemanhoitajana, suomeksi sanottuna merimiespappina. Kolmas pidempi ulkomaanmatka suuntautuikin jo rapakon taakse, kun Ilkka toimi New Yorkissa siirtolaispastorina vuosina 1996–2000.

Varsinaisen elämäntyönsä Ilkka suoritti kirkon ulkosuomalaistyön hallinnollisissa tehtävissä. Vuonna 1983 hän toimi kirkon ulkosuomalaistyön johtavana vs. sihteerinä. Tämän jälkeen hän siirtyikin Antwerpeniin, josta palattuaan aloitti vuonna 1987 kirkon ulkosuomalaistyön apulaissihteerinä. Eläköityminen kesällä 2017 tapahtui Kirkon ulkosuomalaistyön johtajan virasta. Ilkan takana oli yli 30 vuoden ansiokas ja nousujohteinen työrupeama ulkosuomalaisen hengellisen työn edistäjänä.

Työssä saadun kokemuksen ja verkostojensa myötä Ilkasta tuli kysytty jäsen eri yhteisöjen luottamuselimiin. Niinpä hän oli useita vuosia jäsenenä Suomi-Seuran johdokunnassa, Suomen Merimieskirkon hallituksessa sekä Etnisten suhteiden neuvottelukunnassa (ETNO). Itse tutustuin Ilkkaan Siirtolaisuusinstituutin hallituksessa, jossa vietimme 11 yhteistä vuotta. Itse edustin tuolloin Väestöliittoa. Opin tuntemaan Ilkan rauhallisena ja sanansa punnitsevana jäsenenä, joka ihailtavalla tavalla oli perehtynyt kokouspapereihin ja pystyi tuomaan oman näkemyksensä esille kaikkia hyödyntävällä tavalla. Kun sitten siirryin vuonna 2010 hallituksen jäsenestä instituutin johtajaksi, olin onnellinen, että hallituksessamme ja myöhemmin valtuustossamme oli Ilkan kaltainen harkitseva ja rakentava henkilö. Toisaalta hänen laaja kokemuksensa oli kannanarvoista tietoa, kun instituutin toimintoja kehitettiin palvelemaan laajoja ulkosuomalaisryhmiä eri puolilla maailmaa. Kaikkiaan Ilkka oli Siirtolaisuusinstituutin hallituksessa ja valtuustossa peräti 22 vuotta (1995–2017).

Tapasin Ilkan viimeksi reilu vuosi sitten esitelmöidessäni Helsingissä. Olin itse jo silloin jättänyt varsinaisen työurani, ja Ilkalla uusi elämänvaihe siinteli jo näköetäisyydellä. Toivotin erotessamme hänelle aktiivisia ja mutta levollisia eläkepäiviä. Mutta itsehan emme voi päiviämme määrätä. Siirtolaisuusinstituutti ja suomalainen siirtolaisyhteisö menetti Ilkassa hyvän ystävän ja työkaverin, jonka muisto elää lämpimänä sydämissämme.

*Ismo Söderling
Väestöpolitiikan dosentti
Siirtolaisuusinstituutin verkostotutkija*

In Memoriam

Arno Tanner

1969–2018

Siirtolaisuusinstituutin henkilökunta sai jokin aika sitten suru-uutisen, kun instituutin hallintoneuvoston pitkäaikainen jäsen, dosentti Arno Tanner nukkui pois keskuudestamme Terhokodissa 30.1.2018. Arno teki pitkän luottamushenkilöuran Siirtolaisuusinstituutissa, sillä hän aloitti valtuuskunnan jäsenenä vuonna 2001. Hän kuului myös instituutin nimitystoimikuntaan.

Tutustuin itse Amoon hänen väitöskirjaprojektinsa yhteydessä. Kirjassaan (2003) Arno teki uraauurtavan työn tarkastellessaan Suomen silloista maahanmuutto- ja siirtolaisuuspolitiikkaa laajemmassa kansainvälisessä kontekstissa. Kirjassaan hän esitti selkeän viitekehysten eri maiden harjoittamalle siirtolaisuuspolitiikalle. Väitöksen jälkeen Arnon ura jatkui erittäin monipuolisena: Hän työskenteli sekä koti- että ulkomailla erilaisissa hallinto-, suunnittelu- ja tutkimustehtävissä. Mielenkiintoinen ja haastava oli Arnon vuosi Maltalla EASO:n (European Asylum Support Office) projektinjohtajana vuosina 2013 ja 2014. Tuolloin tapahtuivat ensimmäiset suuret pakolaisiirrymät Välimeren yli Afrikasta Eurooppaan. Arno piti suomalaiset kollegansa hyvin ajan tasalla: kun sitten vuonna 2015 tapahtui yli miljoonan pakolaisen tulo Eurooppaan, ei se ollut Arnolle tai hänen lähipiirilleen yllätys.

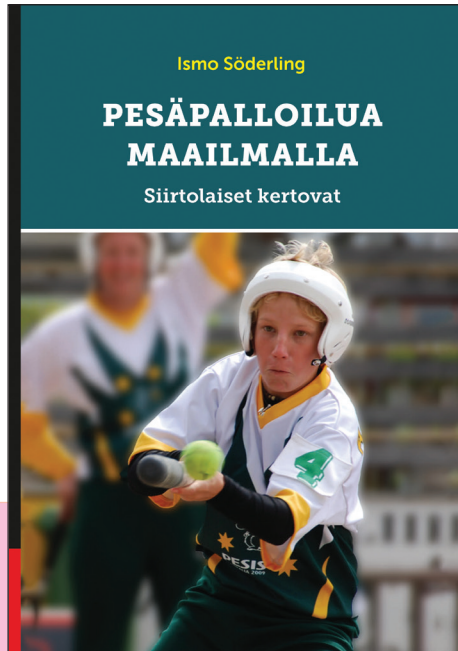
Arno teki pitkän ja ansiokkaan uran Maahanmuuttoviraston (Migrin) ja sisäministeriön eri tehtävissä. Välillä veri veti hänet tutkimaan ja opettamaan Poliisiammattikorkeakouluun Tampereelle, mutta omimmillaan Arno koki olevansa maahanmuuttohallinnon keskiössä. Arno Tannerin tutkimustoiminta oli laajaa: hän julkaisi hallintoon liittyvien raporttien ohella myös tietokirjallisuutta ja tutkimuksia. Arnon mielenkiinto kohdistui itäisen Euroopan romaneista Suomessa asuviin venäjänkielisiin maahanmuuttajiin. Kaiken tämän lisäksi hän pyöritti omaa pienkustantamoja, joka julkaisi väestöalan kirjoja tarkasti harkituista teemoista.

Aina kun tapasimme, oli Arnolla tuttu kysymys: "mitä yhteistä tehtäis?" Hänellä oli suunnitelmia, ideoita ja vinkkejä tutkimustee- moista ja rahoituslähteistä. Arno oli positiivinen ja hänen luottamuksensa viranomaishallintoon oli vankkumaton. Vain kerran hänen uskoaan horjutettiin tässä kohtaa: ollessani töissä Väestöliiton Väestötutkimuslaitoksella päätimme Arnon kanssa hakea ministeriö- sä juuri auki tullutta pakolaisuuteen liittyvää projektirahoitusta. Hakuun lähetettiin lyhyes- tä ilmoitusajasta johtuen vain pari anomusta, joiden yhteinen osuus oli noin puolet koko haettavasta summasta. Haku pantiin uusiksi ja lopulta ministeriön omat hankkeet veivät kaikki rahat, eli me jäimme lehdellä soittele- maan. Mutta siitäkin selvittiin.

Viimeisenä tehtävänä Arnolla oli haas- tava tutkimushanke Eduskunnan tarkastus- valiokunnan erikoistutkijana hankkeessa, jossa selvitetään kotouttamispolitiikan hyviä käytäntöjä työllistymisessä. Hankeen infor- matiosivuilla todetaan, että *"Kotouttamistoiminnan hallinto on hajanaista eikä toimijoi- den yhteistyö ja verkostoituminen aina toimi tehokkaasti. Kotouttamispolitiikan keskeisinä ongelmina on nähty pitkät odotusajat eri toi- menpiteisiin ja palvelujen heikko saatavuus. Myöskään asiakkaiden siirtyminen eri palvelu- jen välillä ei ole toiminut hyvin"*. Siksi Arno toteaa samaisessa tiedotteessa, että ulkomaisten käytäntöjen tunteminen on ensiarvoisen tärkeää, jotta kotimaan asioita pystytään edis- tämään tehokkaasti. Jälleen kerran Arno oli ajan hermolla, mutta valitettavasti tärkeä työ jäi kesken.

Siirtolaisuusinstituutti menetti Arno Tan- nerissa laaja-alaisen ja tietorikkaan luotta- mushenkilön sekä auttavaisen virkamiehen, kollegat taas erinomaisen yhteistyökumppa- nin ja lämpimän ystävän.

*Ismo Söderling
Väestöpolitiikan dosentti
Siirtolaisuusinstituutin verkostotutkija*

Ismo Söderling

Pesäpalloilua maailmalla – Siirtolaiset kertovat

Pesäpalloa sanotaan syystäkin Suomen kansallispeliksi. Vaikka ensimmäiset pelit käytiin pian itsenäistymisemme jälkeen, ovat pesäpallon juuret vuosisatojen takana. Maassamme pelattiin kymmeniä erilaisia pallopelejä 1800-luvulla. Jo Aleksis Kiven Seitsemässä veljeksessä lyödään kartuilla kiekkoa. Tunnetuin pallopele 1800-luvulla oli kuningaspallo. Tämä peli oli Lauri "Tahko" Pihkalalle hyvin tuttu.

Suomen itsenäistyttyä Tahko Pihkala halusi pelin, joka kehittäisi monipuolisesti fyysisiä ominaisuuksia ja olisi myös taktisesti vaativa. Soveltaen eri kotimaisten pallopelien ja amerikkalaisen baseballin parhaita puolia hän kehitti pesäpallon 1920-luvun alussa. Suomi oli pesäpallon syntyaikoina kansalaissodan jälkeen jakautunut, ja Tahko Pihkala halusi yhdistää kansaa omalla pelillään. Tässä hän onnistuikin.

Suomesta on maamme itsenäisyyden aikana muuttanut ulkomaille lähes miljoona henkeä. Mukanaan he ovat vieneet pesäpallon, jota on pelattu ja pelataan edelleen useilla mantereilla. Aikojen kuluessa säännöt ovat hieman eriytyneet, mutta pelin idea Tahkon esittämällä tavalla on säilynyt. Joissain maissa peli-into suomalaisten keskuudessa on hiipunut, toisissa maissa taas uusien sukupolvien ja paikallisen kantaväestön innostuminen on pitänyt pelin hengissä. Kirjassa tarkastellaan maittain peliä ja myös siihen liittyviä kulttuurisia eroja. Suomessa tiukan pelin jälkeen lähdetään usein kiukusta puhisten kotiin, mutta ulkomailta joukkueet saattavat mennä yhdessä grilllaamaan ja keskustelemaan pelitapahtumista. Eikös urheilun tarkoituksena olekin yhdistää eikä erottaa?

Julkaisuja 15. Siirtolaisuusinstituutti 2017. 166 s.

Hinta 20 € + toimituskulut

Antti Välikangas

SUOMI sydämessä – Ulkosuomalaisen tarinoita

Laaja, värikäs kuvakirjateos ulkosuomalaisten elämästä eri puolilta maailmaa. Kirja sisältää 14 tarinaa runsaasti kuvitettuna ja lopussa vielä mielenkiintoinen kuva-kavalkadi ulkosuomalaisista ja heidän elinympäristöistään.

Kirjan tarinat alkavat Australiasta, jossa kirjan kirjoittajan isä asui lähes viisikymmentä vuotta. Harva tietää, että Edvin Laineen tuntemattoman sotilaan Rokka, alias Reino Tolvanen lähti myös siirtolaiseksi Australiaan ja sieltä myöhemmin Etelä-Afrikkaan.

Down under, eli tuolta maapallon alapuolelta siirrymme Yhdysvaltoihin, jossa saamme tutustua muutamien mielenkiintoisten henkilötarinoiden lisäksi myös Amerikan laulajiin, suomalaisen mieslauluperinteeseen Pohjois-Amerikassa. Valitettavasti Amerikan laulajien laulut on pian laulettu heidän korkean ikänsä vuoksi, eikä uusia laulajia ole tarpeeksi ilmaantunut. Alaskan lohijokien kautta matkaamme Michiganin suomalaisalueille, jossa Carl Pellonpää on toimittanut pisimpään maailmalla esitettyä suomenkielistä tv-ohjelmaa, viitisen kymmentä vuotta: Suomi kutsuu, Finland calling.

Yksi mielenkiintoinen siirtolaisuushistoria ulkosuomalaisten elämänvaiheessa ovat ihanneyhteiskunnat, joissa kirjassa vierailimme Paraguayn viidakossa, Brasilian Penedossa ja Kanadan Sointulassa. Oma tarinansa on myös Argentiinan Colonia Finlandesa, joka täytti hiljattain 110 vuotta.

Kun suomalainen muuttaa ulkomaille, niin eräs ensimmäisistä asioista mitä hän alkaa puuhata on saunan rakentaminen, siitä hullu suomalainen ei pääse eroon missään päin maailmaa. Kirjassa paneudutaankin suomalaisen saunan historiaan maailmalla.

Tärkeimmät asiat on kerrottu myös englanniksi, lyhyesti ja ytimekkäästi.

Siirtolaisuusinstituutti 2017. 253 s.

Hinta 25 € + toimituskulut

Julkaisun tilaus:

<http://kauppa.siirtolaisuusinstituutti.fi/>